

I.Mahmud Döneminde Habsburg Elçilerine Verilen Ziyafetler [1730-1754]

Feast Given to Habsburg Ambassadors in the Period of Mahmud I [1730-1754]

Buket Aydoğdu*

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi Research Article

Sorumlu yazar:
Corresponding author:

*Karamanoğlu Mehmetbey
Üniversitesi
buketaydogdu1999@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4101-1542

Başvuru / Submitted :
6 Ağustos 2022

Kabul / Accepted :
30 Ekim 2022

DOI: 10.21021/osmed.1158516

Atıf/Citation:

Aydoğdu, B. "I. Mahmud
Döneminde Habsburg Elçilerine
Verilen Ziyafetler [1730-1754]".
Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları
Dergisi, 16 (2023): 1-25.

Benzerlik / Similarity : %6

Öz

Diplomasi, uluslararası ilişkileri inceleyerek mevcut problemi müzakere yoluyla çözüme kavuşturarak bir kavramdır. Devletler bu kavramı bünyelerinde geliştirerek kendilerine has diplomasi kaidelerini oluştururlar. Köklü bir geçmişe sahip olan Osmanlı Devleti de zamanla kendi diplomasi kaidelerini oluşturarak elçiler vasıtasıyla diğer devletlerle olan ilişkilerini yürüttü. Devletlerarası ilişkileri yürütmeye önemli görevler üstlenen elçiler, diplomasiinin önemli aktörleri arasında yer aldı. Çalışmada Osmanlı diplomasiisinde elçi kabullerinde uygulanan ziyafet meselesi, Sultan I. Mahmud döneminde (1730-1754) Habsburg elçilerine verilen ziyafetler özelinde ele alındı. Bu noktada araştırmanın temel amacı, Osmanlı'da genel elçi kabulleri üzerinden I. Mahmud döneminde gelen Habsburg elçilerine verilen ziyafetleri ortaya koymaktır. Çalışmada I. Mahmud döneminde Avusturya'dan gelen üç elçinin (Leopold von Talman, Anton Korfiz Ulefeld, Heinrich Freiherr von Penckler) Babıalı'deki kabulü ile bunlar için yapılan harcama ve muameleler ile verilen ziyafetlerin ana hatları üzerinde tespit ve değerlendirmeler yapıldı. İlgili tespitler için döneme ait arşiv vesikaları, kronikler, teşrifat defterleri ve diğer araştırma eserlerinden istifade edildi. Araştırma sonrasında I. Mahmud döneminde Avusturya'dan gelen elçilere Osmanlı Devleti'ndeki genel elçi kabulü temaüllerine uygun bir şekilde muamelelerin yapıldığı, farklılıkların ise dönemsel ve elçinin geliş amacı ile statüsü gibi farklılıklardan kaynaklandığı sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Habsburg, Diplomasi, Elçi, Ziyafet.

Abstract

Diplomacy is a concept that finds a solution to the existing problem via negotiation by analysing international relations. Governments create their specific diplomacy rules by developing this concept within them. Ottoman Empire, which had a well-set history, also maintained its relations with other nations by developing its own diplomacy rules in time through ambassadors. Ambassadors, who take on significant tasks in maintaining international relations, played great roles in diplomacy. In this paper, "The Banquet Issue" applied during ambassador appointments in Ottoman diplomacy is handled specifically to banquets thrown for Habsburg ambassadors under the rule of Sultan Mahmud I (1730-1754). At this point, the primary purpose of the research is to present the banquets that were thrown for Habsburg ambassadors that came under the rule of Mahmud I via the appointments of ambassadors in general. In this paper, detections and evaluations outlineof the acceptance of three ambassadors (Leopold von Talman, Anton Korfiz Ulefeld, Heinrich Freiherr von Penckler) that came from Austria under the rule of Mahmud I in sublime Porte and the deals and expenses that were made for them with banquets that were thrown. Archive records, chronicles, protocol books, and other research works of that time were made use of for related detections. After the research, it was concluded that during the reign of Mahmud I, the ambassadors from Austria were treated in accordance with the general envoy acceptance trends in the Ottoman Empire, and the differences were due to differences such as the period and the status of the ambassador's arrival.

Keywords: Ottoman, Habsburg, Diplomacy, Ambassador, Banquet.

Giriş

Tarihsel süreçte devletlerarası ilişkilerde zamana bağlı olarak birtakım siyasi ve askeri değişimler meydana gelmektedir. Yaşanan bu değişimlerin sonucunda ise, savaşların yerini diplomasi almıştır. Buna bağlı olarak antlaşmaların ve bu antlaşmalarda aracı olan elçilerin ön plana çıktığı söylenebilir. Osmanlı Devleti de uzun süren siyasi ömründe diğer devletlerle siyasi, askeri ve ticari münasebetlerde bulundu ve bu münasebetler zaman içerisinde diplomasi alanına kaydılar. Devletin diğer devletlere karşı uyguladığı dış politikasındaki değişimlere göre şekillenen diplomasi kaidelerinde ise süreç içerisinde birtakım değişimler ortaya çıktı. Diplomasi uluslararası ilişkiler ve dış politika ile yakından ilişkilidir¹, dolayısıyla bu ilişkilerin değişimi diplomasiyi de doğrudan etkiler. Örneğin kuruluş yıllarında büyüme aşamasında olan Osmanlı Devleti tek taraflı bir diplomasi yöntemi olan ad hoc² diplomasisini benimsedi. Ancak zaman içerisinde devletin uğradığı güç kaybı uygulanan diplomasi kaidelerini de etkiledi. Bu çerçevede Osmanlı yönetimi daha sonraki yıllarda karşılıklı veya sürekli diplomasi ilkesini benimsemek suretiyle karşı tarafın da isteklerini önemser hale geldi. Osmanlı diplomasi anlayışındaki bu değişim, elçi kabullerinden, sınır diplomasisine kadar diplomasi alanındaki etkili oldu.

İstanbul'un fethi sonrasında Payitaht İstanbul'un sık sık elçi ziyaretlerine ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Nitekim İstanbul'da 1454 yılında Venedik tarafından ilk daimî elçilik kuruldu. Ardından Rusya, Avusturya, Fransa ve İngiltere de daimî elçilikler kurdu.³ Bu yüzyıldan itibaren daimî elçilikler ve elçi ziyaretleri artmaya başladı. Örneğin sadece 1500 ile 1700 yılları arasında İstanbul'a gelen Avusturya elçi heyetinin sayısı 120'yi buldu.⁴ Osmanlı Devleti'nin daimi elçilik kurması ise ancak Sultan III.Selim (1789-1807) döneminde başladı. Bu dönemde Londra, Viyana, Paris ve Berlin'de daimî elçilikler kuruldu. Sultan II. Mahmud (1808-1839) döneminde de yine Londra, Viyana ve Paris'e daimî elçiler atandı.⁵ Rıfa'at Ali Abou-El-Haj'ın da ifade ettiği gibi diplomatik uygulamaların giderek gelişmesi ve karmaşık bir hal alması modern merkezileşme sürecinin Tanzimat reformlarından önce yaşandığının bir göstergesidir.⁶

Nihayetinde diyebiliriz ki Osmanlı Devleti'nin diplomasi anlayışında zamanla dönüşümler yaşandı. Bu dönüşümler yaşanırken de önemli detaylardan biri olan elçilerin payitahta geldikten sonra nasıl ağırlandığı diplomasi alanındaki temel araştırma konularından birini oluşturmaktadır. Nitekim kuruluş yıllarından itibaren belirli kaidelere göre yapılan Babiâli'deki elçi kabulü ve buna bağlı uygulamalarda dönemsel farklılıklar yaşanabilmektedir. Bu durum statik bir kavram olan diplomasi alanına ve muhataba göre değişebilen esnek yapısından kaynaklanmaktadır. Çalışmada I. Mahmud döneminde Habsburg elçilerine verilen ziyafetlerin ana hatları ele alındı. Bu minvalde çalışmada ilgili tarihlerde gelen Habsburg elçileri kimlerdi, bu elçiler nasıl karşılandı ve nasıl ağırlandı gibi birtakım sorulara

¹ A.Nuri Yurdusev (Ed.), "Introduction", *Ottoman Diplomacy Conventional or Unconventional*, (Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan, 2004), 2.

² Ad hoc "devamlı olmayan, geçici; belli bir konu ile sınırlı; belli bir amaca yönelik" anlamına gelmektedir. Uğur Kurtaran, "Osmanlı'da Bir Elçi Mübadelesi Örneği: Pasarofça Antlaşması'ndan Sonra Osmanlı-Habsburg Elçi Mübadelesi", *Journal Of Social and Humanities Sciences Research*, 8/LXXXVII (2021): 3180.

³ Uğur Kurtaran, "Karlofça Antlaşmasından Sonra İstanbul'a Gelen Yabancı Elçilerin Ağırlanması ve Yapılan Harcamalar", *Tarih Araştırmalar Dergisi*, 37/LXIII (2018): 333.

⁴ Karl Tebly, "Nemçe İmparatorlarının İstanbul'a Yolladığı Elçi Heyetleri ve Bunların Kültür Tarihi Bakımından Önemli Tarafları", (Çev: Bekir Sıtkı Baykal), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 0/XII (1969): 248.

⁵ J. C. Hurewitz "The Europeanization Of Ottoman Diplomacy: The Conversion From Unilateralism To Reciprocity In The Nineteenth Century" *Belleten*, 25/XCIX (1964): 461,462.

⁶ Rıfa'at Ali Abou-El-Haj, *Modern Devletin Doğuşu: 16. yüzyıldan 18. yüzyıla Osmanlı İmparatorluğu*, çev. Oktay Özel ve Canay Şahin, (Ankara: İmge Kitabevi, 2000), 116.

cevap verildi. Bunun için mevcut literatürde oldukça fazla çalışma bulunan elçilik faaliyetleri⁷ ile diplomasinin diğer araştırma eserlerinden istifade edildi. Buradan hareketle mevcut literatürde genel anlamda elçi kabulü içerisinde ele alınan ziyafet meselesi, belirli bir dönem (I. Mahmud) üzerinden döneme ait arşiv belgeleri, kronikler ve teşrifat defterleri incelenmek suretiyle somut veriler elde edildi. Bu noktada çalışmanın temel problematiği olan Osmanlı Devleti'ndeki genel elçi kabullerindeki ziyafet uygulamasının I. Mahmud dönemindeki Habsburg elçilerine olan uygulamasındaki benzerlik ve farklılıkların tespiti yapıldı. Örneğin çalışmanın ilerleyen sayfalarında görüleceği üzere siyasette aktif rol alan elçilere daha çok ziyafet ve harcama yapıldığı ya da yalnızca padişah tarafından değil devletadamları tarafından da ziyafetlerin verildiği bilgisine ulaşıldı. Ziyafetlerin verileceği mekan olarak daha çok gösterişli yalılar tercih edildi. Devlet bu sayede kendi ihtişamını elçiye sunma fırsatını yakaladı. Bunun gibi elde edilen tespitler gerek genel anlamda, gerekse kendi içerisinde değerlendirilmek suretiyle Osmanlı diplomasisinde dönemsel olarak yaşanan değişimlerin elçilere verilen ziyafetler üzerindeki etkisi ortaya konuldu. Bu şekilde genelden özele indirgeme usulü ve mukayese yöntemlerinin uygulandığı araştırma yapısal olarak üç bölümden oluşmaktadır. Konunun kavramsal çerçevesinin oluşturulması için verilen birinci bölümde okuyucu elçi kavramı ve Osmanlı Devleti'ndeki elçi kabulü uygulamaları hakkında bilgilendirilmektedir. Yine asıl konuya hazırlık maiyetinde kaleme alınan ikinci bölümde tarihsel süreçte Osmanlı-Habsburg diplomatik ilişkileri ele alınırken, son bölümde ise çalışmanın ana konusu olan I. Mahmud dönemi gelen Habsburg elçilerine Babıâli'de uygulanan muameleler ve verilen ziyafetlerin ayrıntıları üzerinde duruldu.

1. Elçi Kavramı ve Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabulü Uygulamaları

Elçi kelimesinin etimolojik kökeni “halk, ülke, devlet” anlamlarına gelen el (il) kelimesinden gelmektedir.⁸ İlk dönemlerde hükümdar, başbuğ anlamlarına gelen kelime zamanla farklı anlamlara gelerek hükümdarın haber getiricisi anlamını taşımaya başladı. Sonraki süreçte Arapça ve Farsçanın etkisiyle Türkçede elçi kelimesinin yerine sefir kelimesi kullanılmaya başlandı.⁹ Zamanla hem anlam hem kavram olarak değişime uğrayan elçi, hükümdarın aracısı olarak diplomatik görevleri üstlenir ve İslam anlayışına göre dokunulmazlığa sahiptir. Hz. Muhammed döneminde elçiler öldürülmez hatta hakaret edilmesi bile hoş karşılanmazdı.¹⁰ Bu bağlamda her devlet elçilere farklı şekilde yaklaşır ve farklı sorumluluklar verirdi. Osmanlı Devleti de kuruluş yıllarından itibaren elçilere uygulanan ad hoc politikası gereğince XVIII. yüzyıla kadar hiçbir devlete devamlı surette elçi göndermedi. Bu anlayışın temel nedeni, Babıâli'nin ilgili tarihlerde kendini hiçbir devletle eşit statüde görmemesi ve buna bağlı gelişen üstünlük duygusudur. Ancak bu süreç sürekli devam etmedi ve Osmanlı Devleti Pasarofça Antlaşması (1718) sonrası geçici surette elçiler göndermeye başladı.¹¹ Buna müteakiben 1719 yılında Avusturya tarafından elçi Wirmond İstanbul'a gönderildi, Osmanlı tarafından ise İbrahim Paşa

⁷ Elçilik faaliyetleri ve elçi kabulleriyle ilgili başlıca çalışmalar için bkz: Zarif Ongun, “Osmanlı İmparatorluğu'nda Nâme ve Hediye Getiren Elçilere Yapılan Merasim”, *Tarih Vesikaları Dergisi*, 18/I (Haziran 1941): 407-413; Şerafettin Turan, “1560 Tarihinde Anadolu'da Yiyecek Maddeleri Fiyatlarını Gösteren İran Elçilik Hey'eti Masraf Defteri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 22/III-IV (1964): 273-294.; O. Ziroviç, “Yabancı Elçilerin Osmanlı Memleketlerinde Seyahatleri ve Huzura Kabulleri”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 29/IV (1968): 45-53. ; Karl Tebly, “Nemçe İmparatorlarının İstanbul'a Yolladığı Elçi Heyetleri Ve Bunların Kültür Tarihi Bakımından Önemli Tarafları”, (Çev: Bekir Sıtkı Baykal), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 0/XII (1969): 247-263. ; Mehmet İpşirli, “Elçi”, TDV İslâm Ansiklopedisi, XI (İstanbul 1995), s. 3-15. ; M. Akif Erdoğan, “Kalmuk Elçileri Üzerine Osmanlı Arşiv Belgeleri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 18/I (2003):111-118; Ömer Düzbakar, “XV-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Elçilik Geleneği ve Elçi İşlerinin Karşılmasında Bursa'nın Yeri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1/V (2008): 290-312.

⁸ Mehmet İpşirli, “Elçi”, TDV İslâm Ansiklopedisi, XI (İstanbul 1995), s. 3.

⁹ Harun Çağlayan, “Elçi ve Vekil Bağlamında Nübüvvet,” *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, 8/II (2015): 69.

¹⁰ İpşirli, a.g.m., 4.

¹¹ Uğur Kurtaran, Osmanlı'da bir elçi mübadelesi Örneği..., 3181.

Viyana'ya büyükelçi olarak gönderildi.¹² Bu minvalde Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında elçi teatisi yaşandı. Gönderilen elçiler padişahın vekili olduğu için karşı devlet tarafından hürmetle karşılanması beklenirdi. Osmanlı Devleti de gelen elçileri en iyi şekilde ağırlamaya çalıştı. Bu durum Osmanlı Devleti'nde uygulanan teşrifat¹³ kaidelerinin bir gereğidir. Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nde yabancı ülkelerden gelen elçiler, teşrifat kaidelerince belirlenen birtakım prensiplere bağlı olarak ağırlandı. Bu ağırlamalarda karşı devletin Müslüman ya da gayr-i müslim oluşu, mezhebi, siyasi ve sosyal ilişkileri önem arzederdi. Ancak ne olursa olsun elçi misafir kabul edilir ve yol boyunca can, mal güvenliğinden Osmanlı Devleti sorumlu olurdu. Yol boyunca tüm ihtiyaçları devlet tarafından “yol baha” adı verilen ödemelerle, aynî ve nakdî olarak karşılanırdı. Bu çerçevede geçilen yerlerin idarecileri elçilerle ilgilenir ve gerekirse gece konaklamaları sağlanırdı. Ancak ayırt edilmesi gereken husus fevkalâde (geçici) elçilerin yol masrafları ve İstanbul'da kaldıkları süre zarfındaki tüm ihtiyaçları devlet tarafından karşılanırken, daimî elçilerin yalnızca yol masrafları karşılanırdı.¹⁴ Osmanlı başkentine gelen yabancı elçilere ilk 6 ay “tayinat baha” veriyordu ve bu surette elçilerin ihtiyaçları karşılanıyordu. Daimî elçilere verilen tayinata “nafaka baha” denmekteydi. Cülus tebriki için gelen geçici elçilere geldiği günden döneceği güne kadar tayinat verilirdi. Diğer bir tayinat çeşiti ise elçinin mobilya ve tekstil ihtiyaçlarını karşılamak için verilen “mefruşat baha”dır ve bu ödemeler elçilere bir kez verilirdi. Yabancı elçilerin kira, yiyecek, içecek masraflarının karşılanması için verilen tayinatın adı da “hane icaresi” idi.¹⁵ Verilen tayinatların miktarı elçinin büyükelçi, orta elçi, küçük elçi ve maslahat-güzar olmasına göre değişim gösterirdi. Zira en fazla tayinatı büyükelçi almaktaydı.¹⁶ Bu minvalde elçilere misafir gibi davranılarak her türlü ihtiyaçlarını Osmanlı Devleti karşıladı. Bu hususta diyebiliriz ki elçilerin makamı, statüsü ne olursa olsun daha Âsitane'ye varmadan Osmanlı'nın misafirperverliğine tanık olurdu. Yol süreci bitip başkente yaklaştıkları zaman elçi ve yanında bulunan heyete saray tarafından at gönderilir. Elçi ve heyeti deniz yoluyla geliyorsa mihmandar, çavuş, asesbaşı ve yeniçeriler Vezir iskelesinde elçinin gelmesini beklerdi. Elçi karşılandıktan sonra gül suyu, tatlı, kahve ve buhur ikram edilerek alayla birlikte saraya hareket edilirdi. Sarayda ilk olarak elçiyi saray tercümanı karşılar daha sonra mihmandar, çavuşlar katibi ve çavuşlar emini ile birlikte arz odasına gider. Sadrazam yanındaki reisülküttap, çavuş başıağa, tezkireci ile elçiyi karşılardı. Elçinin mektubunu reisülküttap alır ve sadrazamın yanında bulunan yastığın üzerine koyardı. Bu merasimden sonra elçiye tatlı ikram edilir, elçi arz odasından ayrılırken sadrazam ayağa kalkmazdı.¹⁷ Elçiler sadrazamla görüştüktan sonra padişahın izniyle huzura kabulleri gerçekleşirdi. Huzura kabul öncesi divan toplantısı yapılırdı daha sonra elçilere divanhanede ziyafet verilirdi.¹⁸ Ziyafet geleneğinin temelleri XV. yüzyılın sonuna değin uzanmaktadır. XV.yüzyıla birlikte artık elçiler resmi merasimle huzura kabul edilmedikleri için sadrazamın öncülüğünde divan toplantısında ziyafet verilmeye başlandı. Verilen ziyafetler Babîâliye renk ve tat katarak Osmanlı sarayının şenlenmesini sağlıyordu.

¹² Uğur Kurtaran, “Pasarofça Antlaşması'na Göre Yapılan Sınır Tahdit Çalışmaları ve Belirlenen Yeni Sınırlar”, *Journal Of Social and Humanities Sciences Research*, 15/LV (2018): 291.

¹³ Teşrifat kelimesinin sözlük anlamı şerefendirme anlamına gelen teşrif kelimesinden türemiştir. Bazı İslam devletlerinde hil'atle aynı anlama gelir. Resmi törenlerde izlenen kurallar bütününü ifade eden teşrifat, padişah dahil tüm saray halkının riayet ettiği kuralları ihtiva eder. Ayrıntılı bilgi için bkz. Filiz Karaca, “Teşrifat”, TDV İslâm Ansiklopedisi, XL (İstanbul 2011), s. 570.

¹⁴ Uğur Kurtaran, Karlofça Anlaşmasından Sonra İstanbul'a Gelen...,337.

¹⁵ Hacer Topaktaş, “Osmanlı Diplomasisinde “Tayinat” Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı (1794) Üzerine Bazı Tespitler”, *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)*, 10/I (2015): 36,37.

¹⁶ Hasret Gümüş, “1736-1739 Osmanlı Rus ve Avusturya Savaşında Arabuluculuk Yapan Devletler ve Bu Devlet Elçilerine Verilen Tayinatlar Hakkında Bir Değerlendirme”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1/I (2021): 18.

¹⁷ Selim Hilmi Özkan, *Osmanlı Devleti ve Diplomasi*, (İstanbul: İdeal Kültür Yayınları, 2017), s. 132; Ebru Baykal, “Osmanlılarda Törenler”(yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, 2008), 39,40.

¹⁸ Ahmet Önal,“Payitaht İstanbul'da Osmanlı Merasimleri”, *Antik Çağdan XXI.Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*, (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2015) , 3, 410,411.

Ziyafetler yalnızca misafirler için değil saray halkı için de verildiği için büyük ve özenli bir hazırlığı gerektiriyordu.¹⁹ Bu nedenle yemeklerin hazırlanması aşaması iyi bir şekilde organize edildi. Ziyafetler için yemekler matbah-ı âmire yönetimindeki has mutfak, ağalar mutfağı, helvahane, divan mutfağı gibi bölümlerde hazırlanıyordu. Bu bölümlerde görev alan aşçılar özenle seçilerek padişahın mutfağında yer alıyorlardı. Yemeklerden sonraki aşama olan sofraya düzeni de oldukça önem arz ederdi. Temiz bir örtünün üzerine fazla yüksek olmayacak şekilde bir sehpa koyulur onun üzerine de sini yerleştirilirdi. Sininin üzerine yemekler dizilir ve daha sonra insanlar bu sininin çevresinde oturarak yemeklerini yerlerdi. Sofrada kullanılan örtü, tabak, kaşık ve diğer tüm eşyalar hane sahibinin ekonomik düzeyini gösteren unsurlardır. Padişah da bir baba figürü üstlenerek halkı doyururdu. Bunun için hem halka hem de protokole şenlikler düzenlenirdi. Şenliklerde yemek At Meydanı'nın ortasına getirilir ve borular, davullar ile yemeğe başlanırdı.²⁰ Şenlikler esnasında elçilere helvahanede üretilen şekerlemeler ikram edilirdi. XV.yüzyıldan itibaren badem, ceviz, incir ve kestane şekeri üretilirken XVI.yüzyılda peynir şekeri ve elma akidesi, XVII.yüzyılda akide şekeri üretilmiştir. Sarayın helvahane kısmında tatlı ve şekerleme haricinde bir de buhur suyu adı verilen bir tür içecek yapılır ve misafirlere ikram edilirdi. Bu içecek envai çeşitten bitki, baharat ve gül suyunun kaynatılmasıyla elde edilirdi.²¹

Ziyafetten sonra elçiler padişahın huzuruna kabul edilirdi.²² Ayrıca Osmanlı Devleti'nin elçi kabul uygulamalarına göre elçilerin Babıâliye büyük bir bohça ile hediye getirmeleri beklenirdi, hediyelere özen gösterilmesi padişaha olan saygının belirtisiydi. Çünkü hediyelerin devletin gücünü gösteren sembolik özelliği vardı bu nedenle Osmanlı Devleti'ne gönderilecek hediyeler özenle seçilir ve hazırlanmasının her aşaması yakından takip edilirdi.²³ Elçinin getirdiği name ve hediyeler teşrifat kaidelerince hiyerarşik olarak küçükten büyüğe sıralanmış vezirlere sırayla iletilir en son sadrazama ulaşırdı. Padişahın namesi de yine aynı şekilde elçiye ulaşırdı. Padişah elçiyle birebir iletişim halinde olmaz söyleyeceği bir şey varsa sadrazama hitap ederdi, söyleyecek bir şeyi yoksa işaret eder ve elçi dışarı çıkartılırdı.²⁴ Görev süresi dolan elçiler padişahıtan dönüş izni alırdı, izni alan elçi kendi sınırlarına kadar mihmandar, yasağı, yeniçeri gibi görevliler eşliğinde giderdi. Dönüş yolunda da elçinin tüm masraflarını Osmanlı Devleti karşılardı.²⁵ Ancak Osmanlı Devleti ile Habsburg Hanedanı arasında yaşanan siyasi ve askeri gelişmeler ile bunlara bağlı olarak gelişen diplomatik münasebetlerin elçi kabullerine yansıdağını söylemek mümkündür. Nitekim I. Mahmud'un 24 yıl süren saltanatında Viyana Sarayı'ndan İstanbul'a gönderilen üç farklı elçinin benzer kaidelere göre karşılanıp ağırlanmakla birlikte, dönemsel farklılıkların elçi kabullerine yansıdağı sonucuna varılmıştır. Bu durumun yaşanmasındaki temel etken ise elçilerin statüsü ile geliş amaçlarıydı. Örneğin Avusturya'dan gelen ilk elçi olan Leopold Von Talman, daimî statüde olmasına rağmen ilgili tarihlerde yaşanan Osmanlı-Rusya Harbi'ndeki arabulucuk rolüyle, Babıâli'de daimî elçi kaidelerince değil fevkalâde elçiler gibi ağırlanarak tüm ihtiyaçları Babıâli tarafından karşılandı. Bu minvalde elçiye birtakım ayrıcalıklar verilirken, Habsburg temsilcisine geleneksel kaidelere uygun olarak ziyafetler verildi. Buna göre, Talman için tespit edebildiğimiz kadarıyla Kara Mustafa Paşa'nın Yalısında ve Gümrükçü Çiftliği'nde iki kez ziyafet verildi. I. Mahmud döneminin ikinci Habsburg elçisi olan Anton Korfiz

¹⁹ Yusuf Yıldız, "18.Yüzyıla Kadar Avusturya Elçilerinin Osmanlı Devleti'ndeki İşeleri Ve Elçilik Hediyeleri", *Tarih Okulu Dergisi (Journal of History School)*, 11/XXXIII (2018): 435.

²⁰ İlknur Haydaroğlu, "Osmanlı Saray Mutfağından Notlar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 22/XXXIV, (2003): 3,4.

²¹ Aybüke Ceyhan Sezgin, Pınar Durmaz, "Osmanlı Mutfak Kültüründe Şerbetlerin Yeri ve Tüketimi", *Journal Of Tourism and Gastronomy Studies*, 7/II (2019): 1504-1509.

²² Önal, a.g.m., 411.

²³ Uğur Kurtaran, Zeynep Karaca, "XVIII.Yüzyıl Osmanlı-Avusturya İlişkilerinde Diplomatik Temasın Görünen Yüzü: Hediyeleşme", *Tarih Gelecek Dergisi*, 6/IV (2020):1190.

²⁴ Önal, a.g.m., 410-411.

²⁵ Uğur Kurtaran , Osmanlı'da Bir Elçi Mübadelesi Örneği..., 3182.

Ulefeld ise Belgrad Anlaşması sonrasında Osmanlı Devleti ile dostluğu pekiştirmek üzere Babiâliye geldi dolayısıyla iki devlet arasındaki ilişkilerin olumlu yönde ilerlediğinden Avusturya elçisine yoğun bir ilgi gösterildi. Nitekim ilgili tespitlerde görüldüğü üzere aynı zamanda fevkalâde elçi statüsünde olan ve büyükelçi payesiyle gelen Habsburg temsilcisinin tüm masrafları Osmanlı yönetimi tarafından aynı ve nakdî ödemeler yoluyla karşılandı. Yine Ulefeld, İstanbul'da kaldığı süre boyunca çok sayıda ziyafet verilmek suretiyle onurlandırıldı. Bu minvalde elçiye ilk olarak Davud Paşa civarındaki yalıda daha sonra Sadabad Sarayı'nda, Hatice Sultan Çiftliği'nde, Monol Yalısı'nda(?), Tırnakçı Yalısı'nda, Bahayı Yalısı'nda, Mehmed Kethüda Yalısı'nda, Gülşen-âbâd sahil sarayında ve Kağıdhane'de ziyafet verildi. Dönemin son Avusturya elçisi olan Heinrich Freiherr von Penckler ise Belgrad Anlaşması'nın uygulanışını kontrol edip bu anlaşmanın süresini uzatmak üzere Âsitane'ye geldi ve Osmanlı Devleti'nin mutad kaidelerince ağırlandı. Fakat Penckler'de Talman gibi daimî statüde bir elçi olduğu için verilen ziyafetlerin sayısı sınırlıdır. Nitekim Habsburg elçisi için Neşadabad Sarayı ile Çerağan Sarayı'nda birer ziyafet verilmek suretiyle ağırlandı.

2. Osmanlı-Habsburg Diplomatik Münasebetleri

Osmanlı Devleti coğrafi konumu nedeniyle kuruluş yıllarından itibaren pek çok devletle siyasi ilişkilerde bulundu. Bu devletlerden birisi de Habsburglar'dır. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde Habsburg elçileri çeşitli nedenlerle Babiâliyi ziyaret etti ancak bu iki devlet arasındaki ilişkilerin kuvvetlenmesi 1526 Mohaç Meydan Muharebesinde Macar Krallığı'nın ortadan kalkması ile başladı. İmparator I. Ferdinand (1509-1564) Batı Macaristan'a sahip olmak için Osmanlı Devleti'ne haraç vermeye razı olarak 1547'de Osmanlı Devleti ile mütareke imzaladı.²⁶ Ancak ilişkiler her zaman mütareke yoluyla çözüme kavuşmadı ve 1593-1606 yıllarını kapsayan, adını tarihe 13 Yıl Savaşları olarak yazdıracak olan hadise yaşandı. Savaşın nedeni Habsburg hanedanının ödediği haracı artık ödemek istemeyişi ve Telli Hasan Paşa'nın Habsburg serhaddine yaptığı faaliyetlerdi. Nihayetinde Osmanlı Devleti ile Habsburg Hanedanı arasında yaşanan bu uzun soluklu savaşta Osmanlı Devleti'nin başarılı paşaları sayesinde Estergon, Kanije ve Eğri kaleleri fethedildi. Avusturya ise Budin'e gelerek barış istedi ve iki devlet arasında Zitvatorok Antlaşması (1606) imzalandı.²⁷ Bu anlaşma ile Avusturya kayzeri ile Osmanlı padişahı protokolde eşit sayıldı ve Batı Macaristan için ödenen 200.000 guldenlik²⁸ haraç kaldırıldı. Bu durumda Osmanlı Devleti XVII.yüzyıla değin Avusturya'ya karşı koruduğu üstünlüğü Zitvatorok Antlaşması ile kaybetti. Bu antlaşma sonrasında Habsburg ve Osmanlı Devleti arasında ilk kez mübadele²⁹ işlemi gerçekleşti. Osmanlı tarafından Ahmet Kahya Prag'ta bulunan Kayzer II. Rudolf'a gitmek için heyetle birlikte yola çıktı. Habsburg heyetiyle birlikte Komoron ve Estergon kaleleri arasında mübadele gerçekleşti. Sonraki yıllarda bu mübadele işlemleri devam etti. 28 Eylül 1628'de Hans Ludwig von Kueftein ile Receb Paşa'nın mübadelesi gerçekleşti. Bu minvalde denilebilir ki Osmanlı'nın diplomasi anlayışı Zitvatorok Antlaşması sonrası değişim geçirdi. Zitvatorok'dan sonra imzalanan Vasvar Antlaşması (9 Ağustos 1664) da Zitvatorok Antlaşmasını teyit eder durumdaydı. Bu anlaşmanın en önemli maddesine göre Osmanlı ve Habsburg arasındaki karışıklıkları çözmek amacıyla iki devlet arasında elçi mübadelesi gerçekleşecekti. Osmanlı tarafından Kara Mehmed Ağa, Habsburg tarafından Walter de Leslie karşılıklı mübadele edildi.³⁰ Bu iki elçi de

²⁶ Teply , a.g.m., 249.

²⁷ Fatih Gürcan, "Osmanlı-Avusturya Rekabetinde Çasarlık İmgesi ve Zitvatorok Antlaşması", *Mavi Atlas*, 9/II, (2021): 187.

²⁸ Gulden Habsburg hanedanı para birimidir. Erişim 04 Haziran 2022 https://tr.wikipedia.org/wiki/Habsburg_Monar%C5%9Fisi.

²⁹ Mübadele sözlükte "bir şeyin diğeriyle değiştirilmesi" anlamına gelir. Osmanlı Devleti ile diğer devletler arasındaki savaş esirleri ve elçilerin karşılıklı olarak değişimi anlamına gelen kavramdır. Ayrıntılı bilgi için bk. İlber Ortaylı, "Mübadele" TDV İslâm Ansiklopedisi, XXXI (Ankara 2020), s.422.

³⁰ Uğur Kurtaran , Osmanlı'da Bir Elçi Mübadelesi Örneği..., 3185,3186.

büyükelçi vazifesindeydi, Walter de Leslie yaşının geçkin olduğunu söyleyerek elçilik görevini kabul etmek istemedi. Ancak Avusturya Devleti'nin ısrarına karşı koyamadı. Nihayetinde W. Leslie ve Kara Mehmed Paşa 30 Mayıs 1665'de Komaran yakınlarında mübadele edildi. W. Leslie kıymetli hediyelerle İstanbul'a geldi ve barış teyit edildi. Habsburg elçisi Osmanlı Devleti'nin teşrifat kurallarına göre ağırlandı.³¹

Yüzyılın sonunda imzalanan Karlofça Antlaşması (1699) da Osmanlı diplomasisinde Zitvatorok Antlaşması gibi önemli değişiklikler meydana getirdi. Önceleri Moskof Prensi olarak adlandırılan Rus Çarı'nın çarlık unvanı kabul edildi. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarının büyük bir kısmı Habsburgların eline geçti. Antlaşma şartları gereğince elçi mübadeleleri gerçekleşti. İstanbul tarafından İbrahim Paşa, Habsburg tarafından Wolfgang IV. Öttigen-Wallerstein Grafi İstanbul'a gönderildi. Anlaşmalar sonunda elçi mübadelesi artık bir gelenek halini almaya başladı. Ancak elçilerin mübadele edilmesi o an siyasi ilişkileri yumuşatsa da devamlı olarak bir sükûnet söz konusu olmadı. Bu nedenle Karlofça yenilgisini telafi etme amacıyla Osmanlı Devleti Venedik'e savaş açtı. Yaşananlar Avusturya'yı rahatsız etti ve Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında savaş çıktı. Savaş sonucunda Osmanlı Devleti Belgrad'ı kaybetti. Nihayetinde İngiltere ve Hollanda'nın arabuluculuğu ile 21 Temmuz 1718'de Pasarofça Antlaşması imzalandı. Anlaşma sonrasında elçi mübadelesi gerçekleşti ve Osmanlı cihetinden Avusturya'ya İbrahim Paşa gönderildi, Avusturya tarafından ise Damian Hugo, von Virmont İstanbul'a ziyarette bulundu. Sonraki süreçlerde de Habsburg Hanedanı ve Osmanlı Devleti arasında elçiler vasıtasıyla diplomatik ilişkiler yürütüldü.³²

3. I. Mahmud Döneminde Habsburg Elçilerine Verilen Ziyafetler

3 Muharrem 1108'de (2 Ağustos 1696) Edirne'de dünyaya gelen Sultan I. Mahmud II. Mustafa'nın büyük oğludur, annesi ise Saliha Sultan'dır. Çocukluk yılları Edirne'de geçen padişah, babası II. Mustafa'nın Edirne Vak'ası (1115/1703) ile tahttan indirilmesi sonucu kardeşleriyle birlikte İstanbul'a geldi. 27 yıl boyunca kafes hayatı sürdürdükten sonra III. Ahmed'in (1703-1730) 1730 isyanı neticesinde tahttan feragati ile tahta çıktı (2 Ekim 1730). Tahta geçer geçmez ilk işi isyan edenleri yatıştırmak amacıyla başta yeniçeri ağalığı olmak üzere asilere önemli görevler verdi.³³ 24 yıllık saltanatında İran ve Avusturya ile savaşlar yaptı. İç ve dış ilişkilerde denge siyaseti izledi. 27 Safer 1168'de (13 Aralık 1754) Cuma namazından sonra Topkapı Sarayı'nda vefat etti.³⁴ I. Mahmud'un 24 yıl süren saltanatında pek çok devletle siyasi, askeri ve diplomatik münasebetler yaşandı. Bu devletlerden biri de Habsburglar olup ilgili tarihlerde taraflar arasında karşılıklı olarak elçi teatileri gerçekleştirildi. Bu minvalde I. Mahmud döneminde Viyana Sarayı'ndan İstanbul'a gönderilen elçiler şunlardır: Leopold Von Talman (1728-1737), Anton Korfiz Ulefeld (1740-1742) ve Heinrich Freiherr von Penckler (1742-1754)'dir.

3.1. Leopold Von Talman (1728-1737) (Daimî elçi)

I. Mahmud döneminde Viyana'dan gönderilen ilk elçi olan Leopold Von Talman, Leopold Talman'ın³⁵ oğludur. Habsburg elçisi, I. Mahmud'tan önce 21 Aralık 1728'de Osmanlı padişahı III.

³¹ Özgür Kolçak, "Habsburg Elçisi Walter Leslie'nin Osmanlı Devlet Yapısına Dair Gözlemleri (1665)", *Tarih Dergisi*, 0/LIV (2012): 57-58.

³² Uğur Kurtaran, "Osmanlı'da Bir Elçi Mübadelesi Örneği...", 3186-3188.

³³ Abdülkadir Özcan, "I. Mahmud", TDV İslâm Ansiklopedisi, XXVII (Ankara, 2003), s.348.

³⁴ Özcan, a.g.m., 351.

³⁵ 1703-1711 yılları arasında Osmanlı'da kapı kethüdası olan Habsburg elçisidir. 1711 yılında ortaelçi olarak görevini ifa etti. Nurgül Bozkurt, "Avusturya Kapı Kethüdalığı (1700-1736)", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, XIII (2002): 247.

Ahmed'in huzuruna kabul edildi. Josef Dierung'un³⁶ yerine kapı kethüdası oldu, 1736 yılında ise orta elçi statüsüne ulaştı ve görevini 1737 yılına kadar, yani I. Mahmud'un saltanatı sırasında da ifa etti.³⁷ Nitekim bununla ilgili döneme ait bir arşiv belgesine göre, Talman'ın I. Mahmud dönemindeki kabulü 18 Rebiülevvel 1143 (1 Ekim 1730) tarihinde Ramazan-ı Şerifin sonunda, Salı günü mevacic dağıtımında gerçekleşti.³⁸ İlgili kabulün mutad kaidelere uygun bir şekilde gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Habsburg elçisi, Osmanlı Devleti'nde kaldığı süre boyunca daimî elçi unvanına sahip oldu.³⁹ Ayrıca İstanbul'da görev yapan diğer ülke daimî elçileri gibi kendi ülke vatandaşlarının haklarının korunması gibi hizmetlerde bulundu. Talman'ın görev süresi boyunca bir daimî elçiden ziyade bir takım faaliyetlerde de bulunduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Niyemirov Görüşmeleri sırasında Habsburg Devleti adına görüşmelere katılan Talman, Osmanlı Devleti ile Rusya arasında arabuluculuk yapacağına dair söz vermesine rağmen görevini yerine getirmeyerek Osmanlı Devleti'nden savaş tazminatı ve bazı yerlerin kendisine verilmesini talep etti. Bu doğrultuda Babiâli hem Avusturya hem de Rusya ile barış antlaşması yapmanın yollarını aradı.⁴⁰ Dolayısıyla elçi, Osmanlı Rus/Avusturya (1736-1739) harbi sırasında (1737) çeşitli bahaneler öne sürerek Babiâli'yi oyalamak suretiyle, Osmanlı Devleti'ni zor durumda bıraktı.⁴¹ Hatta şifreli mektuplar vasıtasıyla Osmanlı Devleti hakkında mühim bilgileri İmparatorluk Savaş Konseyine (Avusturya'ya) ilettiler. Verilen bilgiler arasında siyasi meseleler, stratejik manevralar ve İran ile Osmanlı Devleti arasında yaşanan ilişkiler yer alıyordu. Bu görevini ifa ederken İstanbul başpiskoposunun da desteğini aldı. Gönderilen şifreli mektupların yolda kaybolması ya da çalınması ihtimaline karşı Talman bu mektupların birer kopyasını sakladı ve memleketine giderken yanında götürdü. Tuhaf olan mektupların saklanan nüshasında şifre olmamasıdır.⁴² Dolayısıyla Talman'ın siyasette aktif rol oynaması ve bazı dönemlerde Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki arabulucuk yapması Babiâli'deki etkisini ve konumunu arttırdı. Bu çerçevede Talman'ın tüm ihtiyaçları Osmanlı yönetimi tarafından karşılandı. Oysa daimî statüde olan bir elçinin tüm masrafları değil, sadece yol masrafları karşılanıyordu. Ancak Talman'ın ilgili savaştaki arabulucuk rolü üstlenmesi, elçiye fevkalâde elçi statüsündeki gibi imtiyazlar kazandırdı ve Babiâli özellikle bu görevi sırasında elçinin tüm masraflarını karşıladı. Nemçe hududundan İstanbul'a kadar elçinin nakil arabaları ve tayinatı için toplamda 8.000 akçe⁴³ ödenirken⁴⁴ elçinin orduya naklini sağlamak için İstanbul'dan Edirne'ye değin 5 araba gönderildi ve bu arabalar için saray 37,5 kuruş⁴⁵ harcadı.⁴⁶ 15 Aralık 1736 yılında ise elçinin Nemçe hududuna varıncaya kadar lazım olan arabalar için 940 kuruş ödeme yapıldı.⁴⁷ Talman'ın 1729 tarihinde Avusturya'ya döneceği zaman da yine araçlarının nakli için

³⁶ 1719 senesinde İstanbul'da geçici elçi sıfatıyla görev yapan Habsburg elçisidir. Nurgül Bozkurt, a.g.m., 248.

³⁷ Bozkurt, a.g.m., 248.

³⁸ BOA, AE.SAMD.III, 1/18.

³⁹ Hüseyin Onur Ercan, "Neşadabad ve Çerağan Sahil Saraylarında İki Özel Gün:Belgrad Anlaşmasının Kalıcı Olarak Temdidi", *Marmara Üniversitesi Türkoloji Dergisi*, 8/1 (2021): 6.

⁴⁰ Gümüş, a.g.m, 22.

⁴¹ Uğur Kurtaran, "XVIII.Yüzyıl Osmanlı-Avusturya Siyasi İlişkileri", *Tarih Okulu Dergisi*, 7/XVII (2014): 400.

⁴² Julia Kellner, "Spionageabwehr in der Frühen Neuzeit Verschlüsselung in der Korrespondenz des Diplomaten Leopold von Talman mit dem Wiener Hofkriegsrat", *Pota K Zgodovinskemu Sponznanju Nasega Časa Wege Zum Historischen Erkennen Unserer Zeit, Ed. Sašo Jerše-Filip Draženović*, 30, (2020):139-141.

⁴³ Akçe, Osmanlı Devleti tarafından başlangıçta gümüş sikke olarak adlandırılırken XV.yüzyıldan itibaren akçe terimi kullanılmaya başlandı. 1697'den itibaren akçelerin içerisine bakır ilave edilerek değeri düşürülmüştür. Halil Sahillioğlu, "Akçe", TDV İslâm Ansiklopedisi, II (İstanbul 1989),s. 224,226.

⁴⁴ BOA, İE.HR. 9/871.

⁴⁵ Kuruş kelimesinin kökenleri XIII.yüzyıl dolaylarına kadar gitmektedir. III.Ahmed dönemi'nde ilk Osmanlı kuruşları basılmaya başlandı. 1 Osmanlı kuruşu=120 akçedir. Şevket Pamuk, "Kuruş", TDV İslâm Ansiklopedisi, XXVI (Ankara 2002),s. 458.

⁴⁶ BOA, C.HR. 143/7148.

⁴⁷BOA, AE.SMHD.I, 147/10965.

saray tarafından 52.800 akçe ödeme yapıldı.⁴⁸ Ayrıca Habsburg elçisine Babîâli'de faaliyet yürüten diğer elçilere verildiği üzere günlük tayinatlar verildi. Elde edilen bilgiye göre elçiye günlük 7.476 akçe tayinat verildi.⁴⁹ Ayrıca Babadağı'na gitmekle görevli olan Talman'a tayinat baha, sirem, camus, koçu arabaları, mekkare beygirleri için toplam 9.241,5 kuruş ödeme yapıldı.⁵⁰ Habsburg elçisi, tavassut için Babadağı'na geldiğinde kendisine bir aylık tayinat baha olarak 4.060 kuruş ödendi.⁵¹ Elçiye verilen bu ödemelerin aynı dönemde İstanbul'da bulunan Fransa elçisine göre daha az olduğu görülmektedir.⁵² Yine elçinin masraflarıyla ilgili başka bir belgede ise elçilik heyetinde bulunan çavuşlardan üçüne nafaka baha olarak günlük 40 akçe verildiği anlaşılmaktadır.⁵³ İlgili belgelerden anlaşıldığı üzere, Habsburg elçisine genel teâmüle uygun olarak bir takım nakdî ödemeler yapılırken, yine aynı ödemelerin de yapıldığını söylemek mümkündür. Bu minvalde elçinin masraflarının karşılanması için Babaeski Kazasına sorumluluk verilerek Talman'ın bir günlük ihtiyaçlarının karşılanması istendi.⁵⁴

Benzer şekilde elçinin İstanbul'a gelişinden sonra da ikamet ettirilmesi için birtakım hane ve konaklar kiralanırken, bunların masrafları Babîâli tarafından karşılandı. Örneğin Avusturya elçisinin konağının tamir edilmesi için 324,5 kuruş ödeme yapıldı.⁵⁵ Hatta 19 Rebiulevvel 1143 (2 Ekim 1730) tarihli belgede geçen bilgiye göre Talman'ın isteği üzerine bayram namazını seyretmesi için Fatih Camii civarında Nemçe elçisi için bir konak daha tahsis edildi.⁵⁶ Yine elçinin eşyasının nakliyesi için Osmanlı Sarayı tarafından 14.560 kuruş ödeme yapıldı.⁵⁷ Görüldüğu üzere Talman'ın göreve başlamasından itibaren tüm yol masrafları ile İstanbul'a geldikten sonraki harcamaları ve ikameti için konak masrafları Babîâli tarafından karşılandı. Bu durum ilgili tarihlerdeki Osmanlı-Habsburg münasebetleri ile alakalı olup, taraflar arasındaki dostluk ilişkilerinin yanısıra, Talman'ın arabulucuk rolü üstlenmesi Babîâli'de Habsburg elçisine olan ilgiyi arttırdı ve Habsburg elçisine Babîâli'nin genel elçi kabulü teamülleri çerçevesinde çeşitli ziyafetler de verildi. Nitekim bununla ilgili 1730 tarihli bir arşiv kaydında yer alan bilgiye göre, Çarşamba günü Nemçe elçisine Kağıdhane'de bir ziyafet verilmesi planlandı ancak hava koşullarının kötü olması nedeniyle ziyafetin Çarşamba günü Kara Mustafa Paşa'nın Hazreti Eyyûb Ensari'de vaki olan yalısında yapılmasına karar verildi. Bu durum üzerine ilgili ziyafet için hazırlıklara geçildi ve kethüda kulları aracılığıyla mutfak malzemeleri ve diğer ürünler ilgili yalıya gönderildi.⁵⁸ Kara Mustafa Paşa'nın konağında gerçekleşmesi planlanan ziyafete ait detaylara sahip olmasak da Talman'ın mihmandarı olan İbrahim Paşa'nın elçiyi kendi konağında ağırlayıp, istirahat ettirdiğini bilmekteyiz. Ayrıca ertesi Çarşamba günü yemek verilmesi planlandığı için çavuşbaşı ağa alay ile birlikte Edirne Kapı üzerinden konağa gelerek, Talman için merasim yaptı (2 Ekim 1730).⁵⁹ Yine döneme ait başka arşiv belgesinde Talman için Divân-ı Hümâyûn'da bir ziyafet tertip edildiği anlaşılmaktadır. İlgili ziyafet için hazırlanacak yemeklerin pişirilmesi amacıyla İstanbul ağasından 20 kilo odun istendi.⁶⁰ Fakat ilgili ziyafetin detayları hakkında

⁴⁸ BOA, *İE.HR.* 9/939.

⁴⁹ Uğur Kurtaran, " Marquis Louis Sauveur De Villeneuve'nin İstanbul Elçiliği Ve Faaliyetleri (1728-1741)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 41/LXXI (2022): 299.

⁵⁰ BOA, *C.HR.* 180/8976.

⁵¹ BOA, *C.HR.* 107/5344.

⁵² Uğur Kurtaran, Marquis Louis Sauveur De Villeneuve'nin...,299.

⁵³ BOA, *C.HR.* 184/9184.

⁵⁴ Gümüş, a.g.m., 24.

⁵⁵ BOA, *C.HR.* 81/4047.

⁵⁶ BOA, *AE.SAMD.III.* 230/22050.

⁵⁷ BOA, *İE.HR.* 11/1048.

⁵⁸ BOA, *AE.SAMD.III.* 227/21845.

⁵⁹ BOA, *AE.SAMD.III.* 227/21859.

⁶⁰ C.SM. 141/7062.

malumat bulunamamıştır. Buna karşın Talman'ın karşılanması ile ilgili ayrıntılı bilgiler Naili Abdullah Paşa'nın Defter-i Teşrifat'ında şu şekilde geçmektedir:

“Sene 1144 târîh-i mezbûrda Nemçe kapu kethüdâsına orta ilçilik ile devleti tarafından rikâb-ı hümâyûna nâmesi gelmeğle ilç-i mesfûr Hazret-i Ebû Eyyüb Ensârî kurbında vâki' Gümrükci kurbında vâki' Gümrükci Çiftliği dimeğle ma'rûf çiftliğe gelüb ve erbâb-ı âlây dahi ânda cem' olub âlây ile hânesine götürilmek fermân olunmağın ilç-i mesfûr ve maiyyetine me'mûr kapucıbaşı ağa selîmî ve erkân kürk ve dîvân-bisâtlı at ile ve çavuşlar kâtibi ve emîni ve otuz beş nefer mikdârı çavuşân-ı dîvân mücevvezeleriyle seherî çiftlik-i mezbûrda cem' ve ilçinin rükûbı için ağır kemer-raht ve kesmelü at ve etbâ için otuz dokuz re's eğerlü ve bisâtlı atlar irsâl olunmağla süvâr olub kapucıbaşı ağa sağda ve ilç-i mezbûr solda ve ilçinin önünce sağda vezîr ağası solda üzerine ta'yîn olunan çorbacı bu vechile âlây ile Eyyüb'in üst tarafından Kâğıd-hâne yoluyla Galata'da vâki' konağına îsâl olunmuş. Çend-rûz mürûründe serây-ı âsafîye getirildikde çavuşbaşı ağa selîmî ve erkân ile iskeleden alub ve kapu ricâli mecmû'ı esvâb-ı dîvâniyyeleriyle bulunub ilç buluşmasında olan resm-i âdî icrâ olunmuş ancak sâhib-i devlet hazretleri destâr-ı âdî ve erkân kürk ile bulunmuşlar. Ba'dehû avdetde mu'tâd üzere hil'atler ilbâs olunmuş. Ba'dehû nâmesini teslim için dîvân-ı hümâyûna getirildikde ilç buluşması makalesinde mezkûr rûsûm-ı âdiye-i dîvâniyye icrâsından sonra eski dîvân-hâne önünde hil'atler ilbâs olunub yedi nefer arza konulmuş”.⁶¹

Teşrifat Defteri'ne göre, Habsurg elçisi 1731/1732 yıllarında orta elçi olarak maiyeti ile birlikte Eyüp civarında bulunan Gümrükçü Çiftliği'ne geldi. Osmanlı tarafından Kapıcıbaşı aracılığıyla karşılanan Habsurg elçisine başlıklar, kürkler, mücevherler, eyerler, 39 adet eyerli at ve diğer başka atlardan oluşan çeşitli hediyeler verildi. Hediye takdim edildikten sonra kapıcıbaşı sağda, elçi solda ve ilçinin önünde sağ tarafta vezir ağası sol tarafta çorbacı olacak şekilde konumlanıp, arz olunduğu üzere elçi alayla birlikte Galata'daki konağına götürüldü. Talman birkaç gün sonra saraya geldi, çavuşbaşı ağa ve diğer görevliler Nemçe elçisini karşılayıp padişah huzuruna götürdüler. Elçiye I. Mahmud tarafından sarık ve kürk hediye edildi, hil'at giydirildi. Daha sonra elçi namesini teslim etmek için eski divanhane önüne getirildi ve elçiye eski divan önünde tekrar hil'at giydirilip elçi için yedi nefer hazır edildi. Görüldüğü üzere Habsurg elçisi genel teâmüle uygun bir şekilde karşılandı ve hediyeler verildi. Yine tespit edilebildiği kadarıyla Habsurg elçisi için İstanbul'da önce Kara Mustafa Paşa Yalısı'nda, ardından Divân-ı Hümâyûn'da iki kez ziyafet verildi. İlgili ziyafetlerin detayları tarafımızdan tespit edilememekle birlikte, ilçinin kabulünden itibaren yapılan dostâne muamelenin ziyafetler sırasında da uygulandığını söyleyebiliriz.

3.2. Anton Korfiz Ulefeld (1740-1742) (Fevkalâde Elçi)

I. Mahmud'un saltanatının ilk dönemlerinde Viyana'dan gönderilen Talman'ın görev süresinin dolmasının ardından taraflar arasındaki elçi teatisi başka fevkalâde ve daimî elçiler suretiyle devam ettirildi. Bu minvalde 1739 Belgrad Antlaşmasından sonra taraflar arasında dostluğu pekiştirmek amacıyla Avusturya tarafından Anton Korfiz Ulefeld görevlendirildi.⁶² Ulefeld bu amacı gerçekleştirmek üzere 18 Mayıs 1740 günü saat 16.00'da gösterişli bir alay ile Viyana Sarayı'ndan ayrıldı ve rüzgar nedeniyle zorlu bir gemi yolculuğu yaşadı.⁶³ 11 Ağustos 1740'ta büyükelçi payesiyle İstanbul'a gelen Habsurg fevkalâde elçisi⁶⁴ 1742 Eylül ayına kadar İstanbul'da kaldı.⁶⁵

⁶¹ Can Çevik, “Naili Abdullah Paşa Defter-i Teşrifat”, (yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, 2018), 200.

⁶² Hacer Topaktaş, “Babiali'nin Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri (18. yüzyıl)”, *Near East Historical Review*, 11/II, (2021):8.

⁶³ Lenka Vintrova, “Prosper Antonín Berchtold a jeho cestovní deník z roku 1740”, *KUBEŠ, Jiří (red.), Vyšší šlechta v českých zemích v období baroka (1650-1750)*, (2007): 102.

⁶⁴ Ercan, a.g.m.,5.

⁶⁵ Hacer Topaktaş, Babiali'nin Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri...,8.

Ulefeld'e karşılık olarak ise Babîali, Viyana'ya Cânibî Ali Paşa'yı gönderdi ve bu iki elçi gecikmeli olarak 1740 yılı temmuz ayında Sava Nehri'nde bir araya geldi. Elçilerin mübadelesi su üstünde yapıldı ve mübadele işleminden sonra Cânibî Ali Paşa Viyana'ya, Ulefeld İstanbul'a doğru yola çıktı. Ulefeld'in elçilik heyeti, oldukça gösterişli ve kalabalık olup, heyetteki kişi sayısı 1000'i bulmaktaydı. Elçinin Belgrad'da karşılanması için Ebu Bekir Paşa görevlendirildi ve paşaya bu vazifesi için 10.000 kuruş ödendi. Ulefeld'in maiyeti Mihmandar Ebu Bekir nezaretinde Belgrad'dan Edirne'ye kadar alay eşliğinde yol aldı. Tuna, Vidin, Rusçuk güzergahını izleyen elçi heyeti Niş ve Sofya üzerinden Edirne'ye geldi. Yol boyunca elçinin borazanlarını öttürmesine müsaade edildi, daha önceki dönemde Rus elçisine bu izin tanınmaması siyasi ilişkilerin elçi kabulüne yansıdığı bir göstergesidir. Edirne'de bostancıbaşı tarafından karşılanan elçi Küçük Çekmece'den geçerek İstanbul'a getirildi. Bu arada elçiye mihmandar tayin edilen Süleyman Ağa'nın vefatı üzerine elçiyi karşılamakla görevlendirilen Ali Paşa, 7 Nisan 1740 tarihinde elçiyi diğer Osmanlı görevlileri ile birlikte karşıladı.⁶⁶

Önceki Habsburg elçisinde olduğu gibi Ulefeld'e de hem nakdî hem aynî tayinatlar verildi. Bu tayinatlar Habsburg elçisi yola çıktığı andan itibaren İstanbul'a gelene kadarki süreci kapsamaktadır bu nedenle Nemçe elçisine mihmandar tayin edilen İskenderiye Sancağı Mutasarrıfı Süleyman Ağa aracılığıyla elçinin İstanbul'a geliş güzergahında bulunan Prizren, Ohri, Niş bölgesinin idarecilerine emir verilerek elçinin ihtiyaçlarının karşılanması ve ağırlanması istendi.⁶⁷ Yine aynı şekilde Habsburg elçisi için Süleyman Ağa aracılığıyla İnebahtı'ya bağlı olan köylerin gelirlerinden elçiye tayinat verildi.⁶⁸ Ayrıca İstanbul'a gidecek olan Nemçe elçisi için lazım olan 365 adet beygir ve 428 adet araba Silivri ve Çekmece kazaları idarecileri tarafından karşılandı.⁶⁹ Yalnızca elçi için değil elçi için görevlendirilen kişilere de saray tarafından kimi zaman aynî kimi zaman nakdî ödemeler yapıldı. Nitekim Belgrad civarına gelmesi beklenen ve Ulefeld'e mihmandar olması şartıyla Prizren mutasarrıfı Ali'ye İskenderiye Sancağı'nın vaad edildiğini⁷⁰ ayrıca Ali Paşa'nın maiyetinde bulunan 60 nefer görevliye de yine saray tarafından 25 kuruş bahşiş verilerek 6 aylık ulufelerinin ödendiğini bilmekteyiz.⁷¹ Yine Ali Paşa'nın maiyetinde bulunan tüfenkci, has ahur hüddamı ile kara kulluçu ve sair heyetinde bulunan görevlilere Küçük Çekmece'den Belgrad'a varıncaya kadar uğradığı menzillerdeki ahali tarafından aynî olarak tayinatlar verildi.⁷² Bu şekilde Belgrad'dan İstanbul'a kadarki güzergâh boyunca mutad olduğu üzere tüm ihtiyaçları Osmanlı yönetimi tarafından karşılanan Ulefeld ve maiyetine, Âsitaneye varınca da günlük tayinat ve ihtiyaçlarının temini için hazineден 10.000 kuruş ödeme yapıldı.⁷³ Ayrıca ilgili arşiv kaydında Ulefeld'in günlük 400 kuruş tayinat aldığını bilmekteyiz. 223 günlük tayinat bedeli olarak ise elçiye 89.200 kuruşluk ödeme yapıldı⁷⁴. Verilen bu tayinatlar, XVIII. yüzyıl boyunca Avusturya elçilerine verilen tayinatlara benzer özellikler göstermektedir.⁷⁵ Elçi memleketine gideceği zaman yine Osmanlı Devleti elçinin mihmandarı ve maiyetindeki görevlilerin ot, saman, buğday, ve odun ihtiyaçı Sofya ahalisi tarafından karşılandı.⁷⁶ Her

⁶⁶ Uğur Kurtaran "Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabul Örneği: Belgrad Anlaşmasından Sonra İstanbul'a Gelen Avusturya ve Rus Elçilerinin Kabulü", *Osmanlı Devleti'nin Diplomasi Tarihi-Makaleler 1*, Ed., Mehmed Alaaddin Yalçınkaya-Uğur Kurtaran, (Ankara: Altınordu Yayınları,2020), 144-157.

⁶⁷ BOA, *AE.SMHD.I*, 257/20906.

⁶⁸ BOA, *AE.SMHD.I*, 156/11718 .

⁶⁹ BOA, *C.HR.* 180/8985.

⁷⁰ BOA, *C.HR.* 161/8024.

⁷¹ BOA, *C.HR.* 130/6452.

⁷² BOA, *C.HR.* 157/7816.

⁷³ Uğur Kurtaran, *Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabul Örneği...*, 155.

⁷⁴ BOA, *C.HR.* 72/3555.

⁷⁵ Hacer Topaktaş, *Babîali'nin Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri...*,8.

⁷⁶ BOA, *AE.SMHD.I*, 63/4093.

bir detay incelikle düşünülerek elçinin dönüşünde eşyalarını taşımak üzere Belgrad'a kadar 20 nefer görevlendirildi.⁷⁷ Görüldüğü üzere Habsburg elçisinin yollardaki ve İstanbul'a geldikten sonraki masrafları Osmanlı yönetimi tarafından karşılanırken, teâmül üzere elçiye İstanbul'da kaldığı süre zarfında bir takım ziyafetler de verildi. Bu çerçevede Ulefeld ve maiyeti için ilk olarak, Davud Paşa civarındaki yalıda bir ziyafet verildi.⁷⁸ İlgili ziyafetten sonra elçi 31 Temmuz 1740 sabah saatlerinde çavuşbaşı ve görevlendirilen diğer hizmetlilerle birlikte alay eşliğinde Galata'da bulunan konağına götürüldü.⁷⁹ Ulefeld ve maiyeti için Galata'da 22 hane kiralandı ve bu haneler için günlük 60 kuruş ödeme yapıldı.⁸⁰ Hanelerin 46 günlük kira bedeli olarak ise toplamda 2.760 kuruş ödeme yapıldı.⁸¹ Bu dönemde İstanbul'da bulunan Fransa elçisi Marquis Louis Sauveur De Villeneuve için de çeşitli harcamalar yapıldı ve konaklar kiralandı. Konaklar için 2.600 akçe ödeme yapıldı.⁸² Bu doğrultuda diyebiliriz ki Ulefeld için yapılan konak harcamaları dönemin Fransa elçisine benzer durumdadır. Ancak tayinat ödemelerindeki farklar göze çarpmaktadır, Avusturya elçisi Ulefeld'e tayinat bedeli olarak 15.000 kuruş verilirken, Fransa elçisine 6 ay için 30.000 kuruşluk ödeme yapıldı.⁸³

Nemçe elçisi iki ay kadar Galata'daki ikametgahında konakladıktan sonra 19 Eylül 1740'da kapıkullarının ulufelerinin dağıtım gününde elçi için Divân-ı Hümayûn düzenlendi ve elçi divana teşrif etti. Ulefeld, Habsburg Kayzeri (VI. Karl) tarafından I. Mahmud'a gönderilen name ve armağanları iletti. Oldukça değerli olan bu armağanlar arasında ayna, saat, gümüş askı, buhurdan, kahve ibriği gibi çeşitli ürünler bulunuyordu.⁸⁴ İlgili hediyeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo1. Ulefeld'in Getirdiği Hediyeler⁸⁵

Hediyeler	Miktar
Boy Aynası	2
Gümüş Avize	12
Gümüş Konsol	2
Soğutma Tası	2
Altın Üzerine Gümüş Süslemeli Şişe	6
Gümüş Çiçeklik	6
Gümüş Tabak Altı	1
Gümüş Buhurdan	2
Altın Üzerine Gümüş İşlemeli Vazo ve İbrik	2
Gümüş Kahve Cezvesi	2
Gümüş Çok Küçük Cezve	2
Altın Üzerine Gümüş İşlemeli Cezve	1
Gümüş Ocak Izgarası	2
Gümüş Güğüm	1
Gümüş Reçel Kabı	1

⁷⁷ BOA, C.HR. 184/9165.

⁷⁸ Ancak ilgili ziyafetin ayrıntıları ile ilgili malumat tarafımızdan tespit edilememiştir.

⁷⁹ Uğur Kurtaran, Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabul Örneği..., 156.

⁸⁰ BOA, C.HR. 155/7712.

⁸¹ BOA, C.HR. 97/4824.

⁸² Uğur Kurtaran, Marquis Louis Sauveur De Villeneuve'nin...,298.

⁸³ Uğur Kurtaran, Marquis Louis Sauveur De Villeneuve'nin...,295,296.

⁸⁴ Uğur Kurtaran, Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabul Örneği..., 156,157.

⁸⁵ Baron Joseph Von Hammer Purgstall, Büyük Osmanlı Tarihi, C.8, (Üçdal Neşriyat): 199.

Altın Konsol Saat	2
On Oyun Havası Çalan Saat	1
Dört Oyun Havası Çalan Saat	1
Zengin Kumaş	12
60 Pus Yüksekliğinde Ayna	2
Cam Çerçevesi Birçok Avize	-
12 Kollu Avize	-
Cam	-

Bu durum Habsburg tarafının Osmanlı yönetimi ile dostça münasebetler kurmak/geliştirmek istediğini göstermektedir. Nitekim mütekabiliyet ilkesi gereğince Viyana'ya gönderilen Cânibî Ali Paşa'da Habsburg Kayzeri'ne yakut ve elmaslarla dolu hediyeler götürdü.⁸⁶

Döneme ait belgelerde Habsburg elçisinin divana kabulünden sonra bir kez daha ziyafet verildiği anlaşılmaktadır. 1 Ekim 1740 tarihli ziyafetin detayları Ahmed Rasim'in Osmanlı Tarihi adlı eserinde teferruatlı şekilde anlatılmıştır. Buradaki anlatımda ilgili ziyafet "sadaret kethüdası organize etti ve bir iki gün önceden Sadabad çevresindeki nehirlere gölgelikler, obalar kuruldu. Ertesi gün, günün ilk saatlerinde mihmandar Ebubekir Ağa elçiyi ve heyetini Yeniköy'den alarak İsmail Paşa'nın yelkenli gemisine bindirerek Hasköy'e geldiler ve daha sonra yolculuğa defterdar efendinin yedi çifteli kayığı ile devam edildi, nihayetinde Sadabad iskelesine varıldı. Ziyafet mekanına varılınca iskelede önceden hazırlanmış olan atlara önde çavuşlar emini ve katibi olacak şekilde binilerek sadrazam otağının civarında yer alan elçi için özenle hazırlanan gölgeleğe ulaşıldı. Ziyafetten önce kethüda bey kahve ikramında bulunarak elçi ve maiyetine hal hatırlarını soruldu. Yaklaşık bir saat sonra sadrazam, maiyeti ve ileri gelenler ile Mirahor Köşkü'ne doğru yola çıktı."⁸⁷

Resim 1: İmrahor Kasrı (Mir-i Ahur)⁸⁸

Alayın oldukça gösterişli ve şık olduğu yanlarında mehterhanenin bulunduğu görülmektedir. Kapıcılar kethüdası elçiyi çadırdan alarak otağa getirdi, sadrazamın karşısında olacak şekilde yerde bulunan iskemleye oturması istendi. Elçinin geldiği haberi duyulunca önde Rumeli ve Anadolu

⁸⁶ Uğur Kurtaran, Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabul Örneği..., 157.

⁸⁷ Ahmed Rasim, *Osmanlı Tarihi*, C.3, Düz. Metin Hasırcı, (İstanbul: Emir Yayınları, 1999),964-969.

⁸⁸ Semavi Eyice, "İmrahor Çeşmesi ve Kasrı", TDV İslâm Ansiklopedisi,XXII (İstanbul, 2000):227.

kazaskerleri olacak şekilde reis efendi, çavuşbaşı, tezkereci ve mektub-i defteri etrafa selam vererek otağa doğru gittiler. Elçiye çeşitli iltifatta bulundular, sonrasında sadrazam otağa geldi. Kaideye uygun olarak sehergan alkışlamaya başladı. Önce kazaskerleri sonra reis efendi, çavuşbaşı ve tezkereci gibi ileri gelen kişiler sadrazamın eteğini öperek kendi çadırlarına döndüler. Elmastan kuşak ve hançeri olan, kıyafetlerinde ise oldukça gösteriş bulunan iç ağalar düzenli bir halde hizmetlerde bulundular. En üst görevliden en alt görevliye kadar herkesin bu ziyafete ne kadar önem verdiğini ağaların kıyafetindeki bu detaylardan anlayabilmek mümkündür. Elçi bu sırada yüzünü sadrazama döndürerek halini ve hatırını sordu, sohbet edilmeye başlandı. Elçinin otağa ve teşrifata olan bakışlarından memnun ve hayran kaldığı belli oluyordu. Çadırın ortasında bulunan rengarenk, tazecik meyvelere ve çiçeklere mest olmuş halde bakıyordu. Hem iç ağalar hem de enderunlu, birunlu hizmet erkani düzenli, disiplinli davranışlarıyla elçiye hayrete düşürüyordu. Kahve ikramı ilk önce sadrazama sonra kadınlara en son elçiye yapıldı. Burada ikram yapılırken misafir kabul edilen elçiye değil ilk önce sadrazama ikram edilmesi diplomatik açıdan önemli bir detaydır. Ortamı neşelendirmek, keyiflendirmek için oyunlar oynandı. İlk olarak iç ağalar ve gedikli ağalar tarafından mızrak oyunu daha sonra enderun ağaları cirit oynadı. Oyunlar oynandıktan sonra öğle vaktinde sofralar kurulmaya başlandı. Kazaskerler sadrazamın yanında oturdu, karşılarında ise elçi bulunuyordu. Defterdar ve reis efendiler de yemeğe eşlik ettiler. Yemeğe keyif vermesi amacıyla 40-50 kişi çalgı çalmaya başladı. İstanbul semalarında müzik notaları yükselirken yemeğin tadı damaklara dokunuyordu. Çeşitli Osmanlı yemeklerini yemek neredeyse bir saat sürdü ve yemek sonrası eller yıkandı. Yemekten sonra ateş yakıldı ve mis kokulu anberkokuları yayıldı. Namaz zamanı geldiğinde elçi kendi çadırına çekildi. Namaz sonrası elçi ile tekrar görüşüldü. Gösterilere devam edildi, top nişancılığı ve tüfek atışı yapıldı. Ayılar köpeklerle dövüştürüldü, ilk önce iki köpek bir ayı meydanda iken sonra bir ayı daha getirildi kapışmalar yapıldı. Güreşçiler marifetlerini gösterdi, taklit yeteneği olan kimseler ise taklit yaparak insanları eğlendirdi. Ayrıca dönemin kroniklerinden Subhî Tarihi'nde ziyafette rakkasların da olduğu ve raks ettiği bildirilmektedir.⁸⁹ Keyifli saatlerin ardından akşam vakti geldi ve tekrar yemekler yendi. Sadrazam elçiye “*dosta savaş aleti vermek yasak ancak itibar gösterenden esirgenmemeli*” diyerek elçiye kıymetli bir eyer, at ve samur kürk hediye etti. Ahmed Rasim'in eserinde Ulefeld için başka ziyafetlerin de verildiği belirtilmektedir. Buna göre bu ziyafetten bir hafta sonra sadrazam sarayında da ziyafet verildi. Bu ziyafetten bir hafta sonra da Mehmed (Hüseyin) Ağanın yalısında bir ziyafet daha tertib olunurken, ayrıca reisülküttab da Ulefeld'e bir ziyafet vermiştir.

Naili Abdullah Paşa'nın Defter-i Teşrifatı'nda Ulefeld'e verilen ziyafeti detaylı şekilde yer almaktadır.⁹⁰ Defter-i Teşrifat'a göre, Habsburg elçisine ilk olarak Hatice Sultan Çiftliği'nde yemek verildi. Ardından Monol Yalısı'nda (?) bir ziyafet tertib olundu. Ulefeld'e her ziyafette kıymetli hediyeler takdim edilerek, Osmanlı'nın mutad kaidelerine göre ağırlandı. Bir diğer ziyafet mekanı olarak Sadabad seçildi ve kethüda ziyafetten önce mekana teşrif ederek güneşin yakıcı sığığından korunmak üzere sayeban denen gölgelikler kurdurdu. İçerisinde hoş sohbetlerin edilip kahvelerin içileceği otaklar hazırlandı. Elçi için her şey özenle seçilerek en güzel meyveler en güzel çiçekler ile otak süslendi. Daha sonra Ahmet Kethüda'nın konağında misafir edilmekte olan Nemçe elçisi, hazırlanan kayıklar ile ziyafet mekanına geçidi. Sadrazamın ziyafet mekanına varmasıyla ortalık iyice şenlenerek görevliler hep bir yandan alkış tutmaya başladı. Ziyafet alanının hareketlenmeye başlamasıyla birlikte cirit ve mızrak gibi geleneksel Osmanlı oyunları oynandı. Oyunlardan sonra elçi ve maiyetindeki görevlilere semur kürk, boyama, avize hediye edildi. Ahmed Rasim eserinde bu

⁸⁹ Vakanüvis Mehmet Suphî Efendi, Subhî Tarihi, Haz., Mesut Aydınar, (İstanbul: Kitapevi Yayınları 2007). 647.

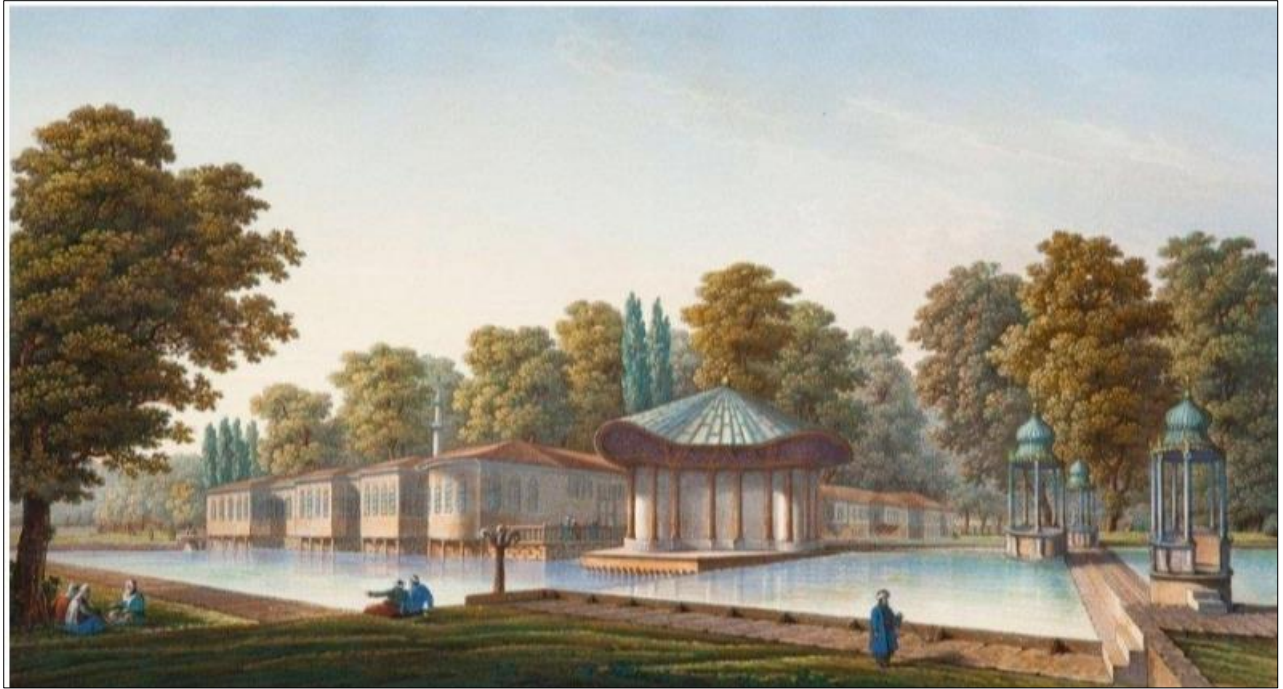
⁹⁰ Çevik, a.g.t.,206-208.

ziyafetten ve oyunlardan daha detaylı bahsederek yemeklerin yendiğini, kahvelerin içilip hoş kokulu otların yakıldığından söz etmiştir. Naili Abdullah Paşa ise Sadabad ziyafetinden detaylı olarak bahsetmese de Ulefeld için tertip edilen diğer ziyafetler hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir.

Yine dönemin kronik yazarlarından Şemdanizade Fındıklılı Süleyman Efendi'ye göre, Habsburg elçisi için başka bir ziyafet de Tırnakçı Yalısı'nda verildi. İlgili ziyafette elçiye hediyeler takdim edilerek hoş vakitler geçirildi. Ardından ziyafetlerin organize edilmesinde büyük emeği geçen kethüdanın Gülşen-âbâd sahil sarayında, defterdar efendinin Bahayî Yalısı'nda, reisülküttab efendinin Mehmed Kethüda Yalısı'nda ziyafetler verildiği kronikte yer alan diğer bilgiler arasındadır. Bu şekilde Ulefeld için yapılan karşılama merasimleri ve verilen çok sayıdaki ziyafetin ardından Habsburg elçisi, getirdiği mektupları takdim edilmek üzere Divân-ı Hümâyûn'a davet edildi. Burada mutad olduğu üzere, elçi ve maiyetine kıymetli samur kürkleri, kakum kürkleri, hil'atler hediye edildi. Elçilerin dönüş için padişah'tan izin alması ve veda ziyareti yapması adettendi. Bu nedenle Ulefeld veda ziyareti için saraya teşrif etti. Sarayda elçiye ve heyetinde bulunan görevlilere 80 adet at, 1 adet eyerli at takdim edilerek dönüşü için 36 adet kayık temin edildi. Daha sonra elçiye Gülşen-âbâd'da tekrar kıymetli hediyeler buyur edildi ve elçi bu hoş ziyafetler ve ağırlandımalardan sonra Viyana Sarayı'na doğru yola çıktı.⁹¹

Fevkalâde statüde gelen Ulefeld'e verilen bu ziyafetlerin ve hoş karşılımların nedeni elbette dönemin Avusturya ve Osmanlı Devleti arasında olan ılımlı diplomatik ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Nitekim daha önce belirtildiği üzere Habsburg elçisi taraflar arasında 1739 yılında imzalanan Belgrad Barış Antlaşması sonrasında ikili ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla Babıâli'ye gelmişti.

Reim 2: Sadabad Sarayı⁹²

⁹¹ Şemdanizade Fındıklılı Süleyman Efendi, *Mür'it-i Tevârih*, C. I, Haz., M. Münir Aktepe (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası 1976). 105.

⁹² Kemal Kahraman, "Aynalıkavak Kasrı Duvar Yazılarına Yansıyan Osmanlı-İran Rekabeti", *Vakanüvis-Uluslararası Araştırma Dergisi*, 7/1 (2022):126.

3.3. Heinrich Freiherr von Penckler (1742-1754) (Daimî Elçi)

Heinrich Freiherr von Penckler⁹³ 1742 yılından 1754 yılına kadar İstanbul'da görev yapan Avusturya elçisidir. Penckler, 1742'de görevine devam eden Ulufeld ile aynı yılda elçilik yaptı. İmzasında "Macar ve Çek Kraliçesi Theresia'nın kapı kethüdası" unvanını taşıdı.⁹⁴ Talman'dan sonra Avusturya'nın Osmanlı Devleti'ne I.Mahmud dönemi itibariyle gönderdiği ikinci daimî elçi olan ve kapı kethüdası olarak göreve başlayan Penckler'in iki vazifesi vardı bunlar; Osmanlı Devleti ile I. Franz⁹⁵ ve Maria Theresa arasında dostluk kurmak, Belgrad Antlaşmasının uygulanışını kontrol etmekte.⁹⁶ Amaçlarını gerçekleştirmek üzere İstanbul'a gelen Penckler'in tüm ihtiyaçları Babiâli tarafından karşılandı ve memleketinden Belgrad'a kadar yol üzerinde bulunan kazalar tarafından tayinat ödendi. Dönüşünde ise yine konakladığı güzergâhlarından birisi olan Küçük Çekmece ahalisi tarafından tayinat bahası karşılandı. Zahire tayinatı olarak elçiye 100 keyl buğday, 30 çeki odun, 30 katman ot ve 50 katman saman verildi.⁹⁷ İhtiyaçları yalnızca menzillerde bulunan ahaliden değil Osmanlı Sarayı'ndan da karşılanıyordu. Bu doğrultuda 1743 senesinde günlük 5 kuruş tayinat baha alan elçinin 88 gün için nafaka baha olarak 440 kuruş ödeme yapıldı.⁹⁸ 1746 yılına gelindiğinde Hazine-i Amireden 250 kuruş harçlık verildi.⁹⁹ 1747 yılında terfi alarak ortaelçiliğe getirilmesiyle birlikte günlük tayinat bahası 108 kuruşa yükseldi.¹⁰⁰ Yine 1747 yılında 29 günlük tayinat baha olarak 3.132 kuruş ödendi.¹⁰¹ 30 Ocak 1751 tarihinde ise elçiye verilen günlük tayinat baha miktarı 12 kuruşa düştü ve 3 aylık nafaka bahası olarak toplam 1.068 kuruş ödendi.¹⁰² Elçinin ihtiyaçlarının karşılanması için tayinat verilirken aynı zamanda elçi için görevliler tayin ediliyor ve bu görevlilere de saray tarafından ödeme yapıyordu. Bu minvalde 1745 yılında İskenderiye (İşkodra) Sancağı mutasarrıfı olan Ali Paşa mihmandar tayin edildi¹⁰³ ancak 1747 yılında Yeğen Ahmed Paşa mihmandarlık görevine getirilerek Ahmed Paşaya günlüğü 108 kuruş olmak üzere 29 gün için 3.132 kuruş tayinat baha ödendi.¹⁰⁴ Maiyetinde bulunan çavuşlara ise bir aylık nafaka baha olarak 14,5 kuruş ödendi.¹⁰⁵ Yine Habsburg elçisi için mutad olduğu üzere tercümanlar görevlendirildi.¹⁰⁶

Görüldüğü üzere Habsburg elçisi için Babiâli, hem aynı hem nakdî ödemelerde bulunurken, atadığı görevliler ile elçinin ihtiyaçlarını karşılıyordu. Elçi İstanbul'a geldikten sonra da kayık temin edildi ve bu kayığın boyası, nakkaşlarının tamiri nakkaşbaşı ağa tarafından yapıldı.¹⁰⁷ Yine İstanbul'un

⁹³ 1700 yılında doğdu, 24 Aralık 1700'de görkemli bir şekilde vaftiz edildi. Babasının adı Caspar, annesinin adı Ursula'dır. 1719'da Pasarofça Anlaşması sonrası İstanbul'a gönderilen Avusturya elçisi Damian Hugo von Virmond'tun elçilik heyetinde dil oğlanı(çevirmen) olarak görev aldı. Ulefeld'in elçilik heyetinde ise sekreterlik yaptı. Hayatına dair detaylar (eğitim hayatı dahil) bulunmamaktadır. 16 Kasım 1774'de vefat etti. Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Hüseyin Onur Ercan, Neşadabad ve Çerağan Sahil Saraylarında İki Özel Gün...5.

⁹⁴ Hacer Topaktaş, Babiâli'nin Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri...8.

⁹⁵ I.Franz'ın ailesi Lorraine soyundandır. Kutsal Roma imparatoriçesi Maria Theresa ile evlenerek dünyaya 16 çocuk getirdiler. Habsburg-Lorraine hanedanının kurucularıdır. Erişim tarihi 8 Haziran 2022: [https://tr.wikipedia.org/wiki/I._Franz_\(Kutsal_Roma_imparatoru\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/I._Franz_(Kutsal_Roma_imparatoru))

⁹⁶ Ercan, a.g.m.,3-6.

⁹⁷ Uğur Kurtaran, "Heinrich Christoph Freihher Von Penckler'in İstanbul Elçiliği ve Faaliyetler (1728-1741)", Tarih Araştırmaları Dergisi, 41/LXXI (2022):230.

⁹⁸ BOA, *AE.SMHD.I*, 115/8317.

⁹⁹ BOA, *AE.SMHD.I*, 195/ 15279.

¹⁰⁰ Hacer Topaktaş, Babiâli'nin Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri...8,9.

¹⁰¹ BOA, *C.HR.* 65/3246.

¹⁰² BOA, *C.HR.* 32/1590.

¹⁰³ BOA, *C.HR.* 153/7604.

¹⁰⁴ Uğur Kurtaran, Heinrich Christoph Freihher Von Penckler'in İstanbul Elçiliği ve Faaliyetleri..., 230.

¹⁰⁵ BOA, *C.HR.* 65/3248.

¹⁰⁶ Uğur Kurtaran, Heinrich Christoph Freihher Von Penckler'in İstanbul Elçiliği ve Faaliyetleri..., 230.

¹⁰⁷ BOA, *C.HR.* 88/4386.

Galata semtinde Penckler için konak tahsis edilirken kışlık odun ihtiyacı da karşılandı.¹⁰⁸ Dönüş yolunda ise lazım olan öküz arabaları Küçük Çekmece nahiyesinden verildi, ancak bu öküzlerin ücreti Hüseyin Ağa mahiyetinde bulunan Kastamonu Sancağı cebelülerinin tımar bedelinden karşılandı.¹⁰⁹ Ayrıca Osmanlı Devleti elçinin ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp elçinin memleketine yani Avusturya'ya kıymetli hediyeler gönderdi. Bunların arasında gümüş taht-ı hümayun oldukça kıymetlidir. Bu tahtın ücreti taşra hazinesi tarafından karşılandı. Gönderilecek olan mücevherler, filika ve sandal için toplamda 15.879,5 kuruş 32 akçe ödendi.¹¹⁰

Daha önce sözü edilen Habsburg daimî elçisi Talman'da olduğu gibi Penckler'de daimî elçi olmasına karşılık mutad olan daimî elçi kaidelerine uyulmayarak fevkalâde elçiler gibi tüm ihtiyaçlarını Osmanlı Devleti karşıladı. İhtiyaçların karşılanmasının haricinde Penckler için çeşitli ziyafetler de düzenlendi. Bu doğrultuda Penckler, ilk olarak dönemin sadrazamı Mehmed Paşa tarafından Neşadabad Sarayı'nda yapılacak olan şenliğe davet edildi (16 Nisan 1747). Bu şenliğe hem sadrazam hem de elçi tüm maiyeti ile birlikte teşrif etti. Penckler saat 11'de maiyeti ile birlikte tören kıyafetleri giymiş şekilde yazlık eğlence sarayına ulaştı. Elçiyi ilk karşılayan teşrifatçı efendi, çavuşlar emini, çavuşlar katibi ve saray tercümanı oldu. Çeşitli övgülere mazhar olan Habsburg temsilcisi, merdivenlerden çıkarılarak salona götürüldü. Salona diğer kapıdan da sadrazam girdi ve hoş sohbetler edildi. Gelenek olduğu üzere kahve ikramında bulunuldu daha sonra salondan bazı görevliler çıkartılarak yalnızca veziriazam, reisülküttap, beylikçi efendi, mektupçu efendi, saray tercümanı, elçi, elçi sekreteri ve elçi tercümanı salonda kaldı. Elçi ve sadrazam arasında samimi bir iletişim kuruldu, hal hatır soruldu. Sadrazam Habsburglar ile eskiden gelen bir dostluğun olduğunu ve bu dostluğun kalıcı olmasını dilediğini belirtti. Penckler'in amacı Belgrad Antlaşmasını uzatmaktı ve sadrazamın bu sözleri neticesinde amacına ulaşmış oldu. Mehmed Paşa barış antlaşmasına yakışır bir yer olduğu için oldukça gösterişli olan Neşadabad Sarayı'nı seçtiğinden bahsederek elçiyle hoş sohbetlere devam etti. Sohbetin verdiği etkiyle sarayda samimi bir hava oluştu, bu esnada tütün ve gül suyu ikram edildi. Sonrasında elçi saraydan ayrılmak için müsaade istedi. 20 Mayıs 1747'de sarayda tekrar bir araya gelinerek Belgrad Antlaşmasının son halleri üzerinde konuşuldu. I. Mahmud anlaşmanın imzalanması için 27 Mayıs'ı münasip gördü ve elçiye hediyeler sunulması için emirler verdi. Tercüman vasıtasıyla elçi 27 Mayıs günü Çerağan Yalısı'na davet edildi. Elçiyi ikametinden almak üzere görevlendirilen yeniçeri çorbacısı yanındaki birçok yeniçeri muhafızı ile birlikte yola çıktı ve elçiyi alarak saraya kadar götürdü. Herkes şenlik için özenle hazırlanmış bir halde sarayda toplandı. Sadrazam ve elçi birbirlerine iltifatlarda bulunduktan sonra anlaşma metni imzalandı, dostluk kağıt üzerinde onaylanmış oldu. Sadrazam, Allah'ın bu işi hayırlı kılması için dualar etti, saraydan yüksek sesle amin nidaları duyuldu. Sadrazam ile elçi baş başa sohbet ettikten sonra diğer saray halkı da yanlarına çağırıldı ve Penckler'e sultan adına samur kürk, maiyetinde bulunan hizmetlilere de kaftan hediye edildi. Elçi ikamet ettiği Pera'ya döndükten sonra veziriazam ve maiyeti sarayda kalarak eğlenceyi sürdürdü. Elçi ise Pera'ya döndükten sonra kendisine eşlik eden görevlilere yemek ikramında bulundu. Yemekte Türk müzisyenler bulunuyordu. Akşamına da yine ziyafetler verilerek müzik dinletileri yapıldı. Penckler'in heyeti içinde yer alan Gudenus Çerağan'da yer alan bir köşkün restütasyon planını çizdi.¹¹¹

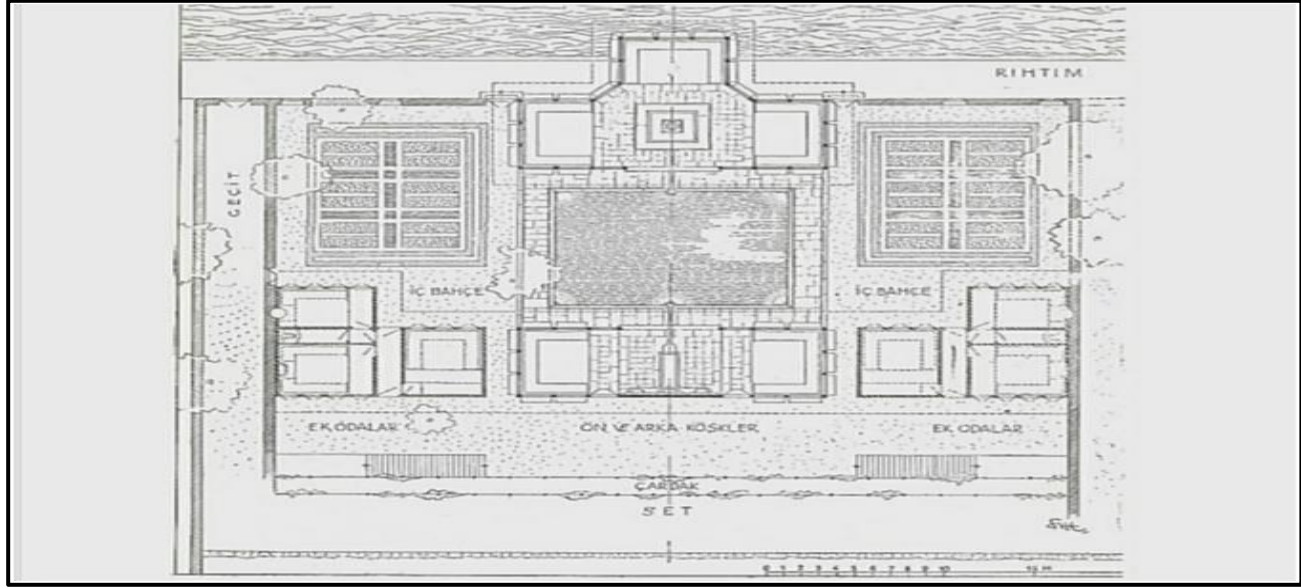
¹⁰⁸ Uğur Kurtaran, Heinrich Christoph Freiherr Von Penckler'in İstanbul Elçiliği ve Faaliyetleri..., 229.

¹⁰⁹ BOA, *AE.SMHD.I*, 239/19193.

¹¹⁰ TSMA, E. 1283/23.

¹¹¹ Ercan, a.g.m., 12-16.

Sekil 1: Gudenus'un Krokisi¹¹²

Penckler ile aynı dönemde İstanbul'da bulunan Fransa elçisinin ağırlanması bizlere Penckler hakkında ip uçları verebilir. Dönemin teşrifat defterinde Fransa elçisinin ağırlanması şu şekilde anlatılır; Elçi 25 Şaban/8 Temmuzda kendi kayığı ile saraya geldikten sonra misafir odasına alındı ve daha sonra arz odasına alınarak iskemleye buyur edildi. Önemli vezirler tarafından hoş geldin dindikten sonra kethüda ağa elçiye ve maiyetine boyamalar ve yağlıklar verdi. Deftere göre 11 Temmuz 1752 yılında Nemçe orta elçisi ve İsveç orta elçisi sadaret tebrîği nedeniyle saraya geldiklerinde Fransa elçisi gibi ağırlandığı yazmaktadır.¹¹³“Yevm-i mezbûrda sâ'at beşde Nemçe orta elçisi tebrîk-i vezâret için Bâb-ı Âsâfi'ye geldikde Françe / elçisi misüllü gelüp ve merâsim mu'tâd aynıyle icrâ olunup avdet eylemişdir”.¹¹⁴ Buradan hareketle diyebiliriz ki dönemin elçilerinin ağırlandığı kaideleri genel olarak birbirine benzer durumdadır.

Elçinin davranışları, diplomatik zekası hem Osmanlı tarafından hem de Kayzer I.Franz tarafından takdir edildi. Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında sağladığı barıştan dolayı “baron” yani “Freiherrenstand” unvanını alarak yıllık 4.000 guldeni aşkın gelirin sahibi oldu.¹¹⁵ Zira Penckler Avusturya ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkileri düzelterek, Belgrad Antlaşmasını süresiz olarak onaylattıktan sonra Toskana Dükalığı ile Osmanlı Devleti arasında da bir arabuluculuk görevi üstlenerek bu ikili arasında Ticaret Anlaşması (1747) imzalanmasını sağladı. Bu anlaşma ile birlikte Toskana Dükalığı, Hamburg ve Lübeck tüccarları Avusturya bayrağı altında Osmanlı sahillerinde ticaret yapmaya hak kazandı. Diplomatik zekası ile uzun süre Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında sağlanacak barışın baş mimarı oldu. Bu başarısı üzerine elçi 1747 yılında ortaelçiliğe getirildi. Penckler 1754 yılında yaşlılığından dolayı görevden alındı ve 1 yıl sonra memleketine döndü.¹¹⁶

¹¹² Ercan, a.g.m., 22.

¹¹³ Merve Güner Keleş “Sadaret 349 Numaralı Teşrifat Defteri Işığında Merasimler” (yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi,2019), 34,35.

¹¹⁴ Keleş, a.g.t., 63.

¹¹⁵ Ercan, a.g.m., 12-16.

¹¹⁶ Uğur Kurtaran, Heinrich Christoph Freiherr Von Penckler'in İstanbul Elçiliği ve Faaliyetleri..., 232-236

Sonuç

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda diyebiliriz ki Osmanlı Devleti ağırladığı üç elçiye de farklı şekilde temas etti. Bu farklılığın nedenleri arasında elçilerin statüsü, siyasette oynadığı rol gibi farklı detaylar önem arz etti. Ancak çalışmanın başında da belirtildiği üzere her elçi misafir statüsünde ağırlandı ve gerekli harcamalar yapıldı. Osmanlı Devleti yaptığı bu ağırlamalar ile kendi gücünü Avusturya'ya gösterme fırsatını yakaladı. Çünkü ağırlamalar esnasında her bir detay inceliklerle hazırlanıp Osmanlı Devleti'nin şanına yakışır bir şekilde düzenleniyordu. Gösterişli ve büyük yalılar elçi ağırlamalarında sık tercih edilen mekanlar arasındadır. Bu yalılara gelmeden önce elçinin karşılanıp ikamet edeceği konağa götürülüp daha sonra davet üzerine ziyafet mekanına getirilirdi. Ziyafetler de yine Osmanlı Devleti için üzerinde hassasiyetle durulmuş olan bir kavramdır. Ziyafetten önce ne ikram edileceği, elçinin nereye oturacağı, ziyafetten sonra hangi hediyelerin verileceği gibi hususlar dikkate alınmıştır. Bu bağlamda diyebiliriz ki Devlet-i Aliyye'ye I.Mahmud döneminde gelen üç Avusturya elçisi için de ziyafetler verildi ancak Babıâli'nin genel elçi kabulü teamülleri arasında yer alan elçilere ziyafet verme meselesi de diplomasinin diğer uygulama alanları gibi statik olmayıp, dönemseller değişimler geçirmektedir. Nitekim I. Mahmud döneminde gelen üç elçiden Ulefeld'e daha fazla ziyafet verilmesi bu durumu kanıtlar niteliktedir. Aslında ilgili sürecin elçilere verilen tayinatlarda da kendini belli ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin Talman'a günlük 7.476 akçe verilirken Ulefeld'e günlük 400 kuruş, Penckler'e ise günlük 5 kuruş tayinat verilmiştir. Buradan da anlayacağımız üzere hem ziyafetlerde hem de tayinat bedellerinde elçinin daimî statüde ya da fevkalâde statüde olmasından kaynaklı farklar vardır. Ayrıca bu üç elçi arasında statüden kaynaklanan bir farkında bulunduğunu ve yalnızca Ulefeld'in büyükelçi payesinde olması, diğer iki elçinin orta elçilik payesinde bulunmasının da gerek tayinat miktarını gerekse diğer teşrifat kaidelerini etkilediğini söyleyebiliriz. Fakat görüldüğü üzere Babıâli gelen her elçiye kıymetli hediyeler ve hilatler vermek suretiyle genel teamüle uymayı ihmal etmedi. Hediye takdiminde de yine miktar ve nitelik olarak en çok hediye Ulefeld'de verilmiş olması, Osmanlı yönetiminin elçi kabullerindeki esnekliğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA.)

BOA, Ali Emiri Sultan III. Ahmed (AE. SAMD.III),1/18; 227/21845;227/21859; 230/22050.

BOA, Sultan I. Mahmud (AE. SMHD) 63/4093; 83/5573;108/7760; 115/8317; 115/8317.
147/10965;156/11718; 195/15279;239/19193; 257/20906.

BOA, Dahiliye (C.DH) 189/9447.

BOA, Cevdet Hariciye (C.HR) 32/1590; 65/3246; 65/3248; 72/3555; 81/4047; 88/4386;97/4824;
107/5344; 130/6452; 143/7148; 153/7604; 155/7712;157/7816; 161/8024; 180/8976; 180/8985;
184/9165.

BOA, C.HR 184/9184.

BOA, Saray (C.SM) 141/7062.

BOA, Hariciye (İE.HR)9/871.

BOA. İE.HR 9/939.

BOA. İE.HR 11/1048.

BOA, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrak (TSMA, E.) 1283/23.

Kaynak Eserler ve İncelemeler

Baykal, Ebru. “Osmanlılarda Törenler”, *Yüksek lisans tezi*, Trakya Üniversitesi, 2008.

Bozkurt, Nurgül. “Avusturya Kapı Kethüdalığı (1700 1736)”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı 13, (2002):245-259.

Çağlayan, Harun. “Elçi ve Vekil Bağlamında Nübüvvet,” *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, 8/II (2015): 67-95.

Çevik, Can. “Naili Abdullah Paşa Defter-i Teşrifat”, Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, 2018.

El-Haj, Rıfa’at Ali Abou. *Modern Devletin Doğası: 16. yüzyıldan 18. yüzyıla Osmanlı İmparatorluğu*, Çev. Oktay Özel ve Canay Şahin. Ankara: İmge Kitabevi, 2000.

Ercan, Hüseyin Onur. “Neşadabad ve Çerağan Sahil Saraylarında İki Özel Gün: Belgrad Anlaşmasının Kalıcı Olarak Temdidi”, *Marmara Üniversitesi Türkoloji Dergisi*, 8/I (2021):1-25.

Eyice, Semavi. “İmrahor Çeşmesi ve Kasrı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXII (İstanbul, 2000), ss. 226-228.

Gümüş, Hasret. “1736-1739 Osmanlı Rus ve Avusturya Savaşında Arabuluculuk Yapan Devletler ve Bu Devlet Elçilerine Verilen Tayinatlar Hakkında Bir Değerlendirme”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1/I (2021):16-27.

Gürcan, Fatih. “Osmanlı-Avusturya Rekabetinde Çasarlık İmgesi ve Zitvatorok Antlaşması”, *Mavi Atlas*, 9/II (2021):182-190.

- Haydaroğlu, İlknur. “Osmanlı Saray Mutfağından Notlar”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 22/XXXIV (2003):1-10.
- Hurewitz, Jacob Coleman. “The Europeanization of Ottoman Diplomacy: The Conversion From Unilateralism To Reciprocity In The Nineteenth Century” *Bellesten*, 25/XCIX (1964):455- 466.
- İpşirli, Mehmet. “Elçi”, Türkiye Diyanet Vakfı İşlâm Ansiklopedisi, XI (İstanbul 1995), ss. 3-15.
- Kahraman, Kemal. “Aynalıkavak Kasrı Duvar Yazılarına Yansıyan Osmanlı-İran Rekabeti”, *Vakanüvis-Uluslar arası Araştırma Dergisi*, 7/I (2022):98-144.
- Karaca, Filiz. “Teşrifat”, Türkiye Diyanet Vakfı İşlâm Ansiklopedisi, XL (İstanbul 2011), ss.570-572.
- Keleş, Merve Güner. “Sadaret 349 Numaralı Teşrifat Defteri Işığında Merasimler”, yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019.
- Kellner, Julia. “Spionageabwehr in der Frühen Neuzeit Verschlüsselung in der Korrespondenz des Diplomaten Leopold von Talman mit dem Wiener Hofkriegsrat”, *Pota K Zgodovinskemu Spoznanju Nasega Časa Wege Zum Historischen Erkennen Unserer Zeit*, Ed. Sašo Jerše-Filip Draženović, 30, (2020):129-141.
- Kolçak, Özgür. “Habsburg Elçisi Walter Leslie’nin Osmanlı Devlet Yapısına Dair Gözlemleri (1665)”, *Tarih Dergisi*, 0/LIV (2012):55-89.
- Kurtaran, Uğur ve Zeynep Karaca. “XVIII.Yüzyıl Osmanlı-Avusturya İlişkilerinde Diplomatik Temasin Görünen Yüzü: Hediyeleşme”, *Tarih Gelecek Dergisi*, 6/IV (2019):1187-1218.
- Kurtaran, Uğur. “ Marquis Louis Sauveur De Villeneuve’nin İstanbul Elçiliği Ve Faaliyetleri (1728-1741)”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 41/LXXI (2022):276-323.
- Kurtaran, Uğur. “Heinrich Christoph Freihher Von Penckler’in İstanbul Elçiliği ve Faaliyetleri”, *Cappadocia Journal Of History And Social Sciences*, 10 (2018):222-251.
- Kurtaran, Uğur. “Karlofça Anlatışmasından Sonra İstanbul’a Gelen Yabancı Elçilerin Ağırlanması ve Yapılan Harcamalar”, *Tarih Araştırmalar Dergisi*, 37/LXIII (2018):331-370.
- Kurtaran, Uğur. “Osmanlı Devleti’nde Elçi Kabul Örneği: Belgrad Anlaşmasından Sonra İstanbul’a Gelen Avusturya ve Rus Elçilerinin Kabulü”, *Osmanlı Devleti’nin Diplomasi Tarihi-Makaleler 1*, ed., Mehmed Alaaddin Yalçınkaya-Uğur Kurtaran, Ankara: Altınordu Yayınları, 2020.
- Kurtaran, Uğur. “Osmanlı’da bir elçi mübadelesi Örneği: Pasarofça Antlaşması’ndan Sonra Osmanlı-Habsburg Elçi Mübadelesi”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8/LXXVII (2021):3179-3214.
- Kurtaran, Uğur. “Pasarofça Antlaşması’na Göre Yapılan Sınır Tahdit Çalışmaları ve Belirlenen Yeni Sınırlar”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 15/LV (2018):285-300.
- Kurtaran, Uğur. “XVIII.Yüzyıl Osmanlı-Avusturya Siyasi İlişkileri”, *Tarih Okulu Dergisi*, 7/XVII (2014):393-419.
- Ortaylı, İlber. “Mübadele” Türkiye Diyanet Vakfı İşlâm Ansiklopedisi, XIII (Ankara, 2020), ss.422-423.
- Önal, Ahmet. “Payitaht İstanbul’da Osmanlı Merasimleri”, *Antik Çağdan XXI.Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2015.

- Özcan, Abdülkadir. “I. Mahmud”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXVII (Ankara,2003), ss.348-352.
- Özkan, Selim Hilmi, *Osmanlı Devleti ve Diplomasi*, İstanbul: İdeal Kültür Yayınları, 2017.
- Pamuk, Şevket. “Kuruş”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXVI (Ankara 2002), ss. 458-459.
- Purgstall, Baron Joseph Von Hammer, “Büyük Osmanlı Tarihi”, 8, Üçdal Neşriyat.
- Rasim, Ahmed. “Osmanlı Tarihi”, C.3, Düz. Metin Hasırcı. İstanbul: Emir Yayınları,1999.
- Sahillioğlu, Halil. “Akçe”, Türkiye Diyanet İslam Vakfı İslâm Ansiklopedisi, II (İstanbul 1989), ss. 224-227.
- Sezgin, Aybüke Ceyhun ve Pınar Durmaz. “Osmanlı Mutfak Kültüründe Şerbetlerin Yeri ve Tüketimi“, Journal Of Tourism and Gastronomy Studies, 7/II (2019): 1499-1518.
- Şemdanizade Fındıklılı Süleyman Efendi, *Mür’it-i Tevârih*. C. I, Haz., M. Münir Aktepe. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1976.
- Tebly, Karl. “Nemçe İmparatorlarının İstanbul’a Yolladığı Elçi Heyetleri Ve Bunların Kültür Tarihi Bakımından Önemli Tarafları”, (Çev: Bekir Sıtkı Baykal), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 0/XII, (1969):247-263.
- Topaktaş, Hacer. “Babıali’nin Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri (18. yüzyıl), *Near East Historical Review*, 11/II (2021):1-8.
- Topaktaş, Hacer. “Osmanlı Diplomasisinde “Tayinat” Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı (1794) Üzerine Bazı Tespitler”, *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)*, 10/I (2015):31-49.
- Vakanüvis Mehmet Suphî Efendi. *Subhi Tarihî*, Haz., Mesut Aydınar.İstanbul: Kitapevi Yayınları, 2007.
- Vintrova, Lenka. “Prosper Antonín Berchtold a jeho cestovní deník z roku 1740”, *KUBEŠ, Jiří (red.), Vyšší šlechta v českých zemích v období baroka (1650-1750)*, (2007): 91-105.
- Yıldız, Yusuf. “18. Yüzyıla Kadar Avusturya Elçilerinin Osmanlı Devleti’ndeki İşeleri Ve Elçilik Hediyeleleri“, *Tarih Okulu Dergisi (Journal of History School)* , 11/XXXIII (2018): 427-441.
- Yurdusev, A. Nuri (Ed.), “Introduction”, *Ottoman Diplomacy Conventional or Unconversiona*, Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan, 2004.

İnternet Kaynakları

https://tr.wikipedia.org/wiki/Habsburg_Monar%C5%9Fisi

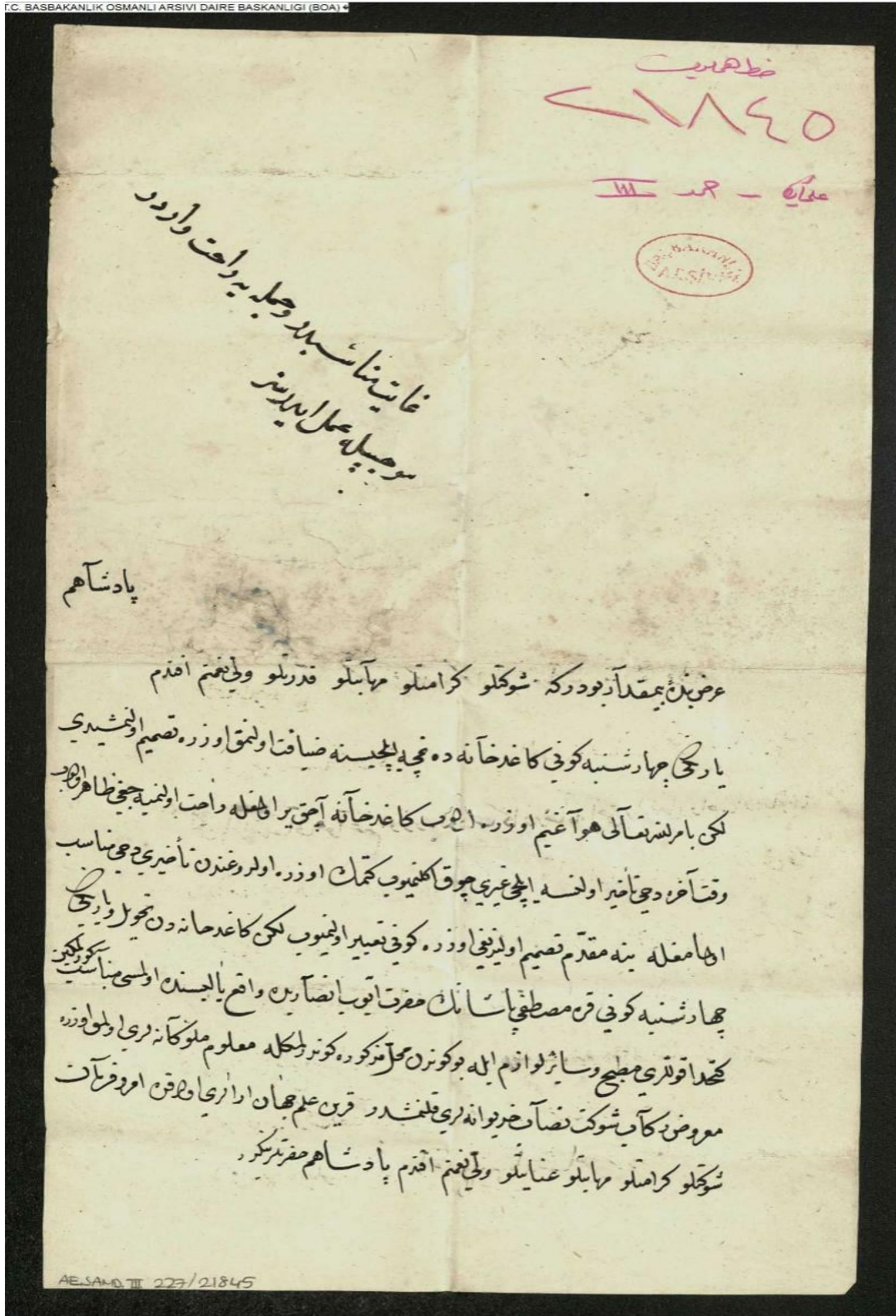
[https://tr.wikipedia.org/wiki/I._Franz_\(Kutsal_Roma_imparatoru\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/I._Franz_(Kutsal_Roma_imparatoru))

Ek 1:Âsitan-e Saadet'te bulunan Nemçe kapıkethüdası Ulefeld'e nafaka bahasının verilmesi.

AE.SMHD.I.00115.08317.001

Ek 2:Nemçe elçisi Talman'a Kara Mustafa Paşa Yalısı'nda ziyafet verilmesine dair arşiv vesikası.

AE.SAMD.III.00227.21845.001

Ek 3:Habsburg elçisi Talman'ın I.Mahmud tarafından kabulü.

C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAİRE BASKANLIğI (BOA)

رمضان شهيد او اخرنه كه صالى
 كوفى مواجب و پيريلو ريسه المجرى
 الوقتى ركب ما يوزن دو مال ايج ميلور
 اولوقت قلند و فرماين يوق شيبان
 شهيد آفرصا ليند و پيرين و فر
 باس يوقد معلومان اولدق باس
 صابى عرض الميس
 بادشاهم
 عرض بن بقداد جودد كه شوكلو كراملو قدوزو صلابو ولى نعم اقدم
 حجل و علا مردمك دن عالم اولون مبادك وجودها يون غيب متورون
 جميع خطاردن مصون و نامون و عداى برخواهين هيشه محدود و سركون
 آين شوكلو قدوزو عظموا اقدم خالودد لك عليه لزنه دو مال ايجون كلان
 اوزن اولون نجه ايجينك اوزدنيه تعيين انجان نيشلى محمد اغانك كهدوزدنيه
 برظعه مكنوبى كلله مرفوع دكاي مستطاب شوكت نصاب موگاه لوى قمشدر منظود
 نظر كرونى نظر شهنشا ايجارى بودرفون اوزون شوكلو كراملو قدوزو صلابو ولى نعم
 اقدون پادشاهكرد

AE.SAMD.III.

118

AE.SAMD.III.00001.00018.001